

Rákospalotai Javítóintézet és Központi Speciális Gyermekotthon
Javítóintézeti Szakmai Program
(javítóintézeti nevelésre utalt és letartóztatásra befogadott növendékek csoportjai)

A

**Rákospalotai Javítóintézet
és Központi Speciális Gyermekotthon
Javítóintézeti Nevelési Egységének
(javítóintézeti nevelésre utalt és javítóintézetben
végrehajtandó letartóztatásra befogadott
fiatalkorúak)**

S Z A K M A I P R O G R A M J A

Készült 2023. június

A javítóintézet a gyermekvédelmi ellátás rendszeréhez kapcsolódva a befogadott fiatalkorú bűnelkövetők emberi méltóságának tiszteletben tartásával és életkori szükségleteinek figyelembevételével olyan kompenzáló és korrigáló nevelést folytat, amellyel egyidejűleg törekszik a megelőző életút hiányainak pótlására és a bűnelkövetés háttérében rejlő hibás viszonyulási rendszer kijavítására a bűnismétlés megelőzése és a sikeres társadalmi beilleszkedés elősegítése érdekében.

(javítóintézetek missziója)

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Az Intézmény bemutatása	3
1.1	Szakmai hitvallásunk, az intézményi működés alapjai	3
1. 1.	Az Intézmény jogállása, elnevezése	4
1.2.	Az Intézmény jogszabályban meghatározott közfeladata	5
1.3.	Az Intézmény alaptevékenységei	5
1.4.	Az Intézmény állami feladatként ellátandó alaptevékenységére vonatkozó fontosabb jogszabályok jegyzéke	6
1.5.	Az Intézmény szervezeti felépítése	8
2.	A javítóintézet szakmai programjának alapjai	9
2.1.	Az Intézmény alapeladata	9
2.1.2.	A javítóintézeti nevelési egység szakmai működését meghatározó alapidokumentumok	10
2.1.3	A nevelés tárgyi feltételei	10
2.2	Pedagógiai program hatásköre	12
2.2.1	Az intézményi nevelés, gondozás célja	13
2.2.2	A nevelés tartalma	14
2.3.	A javítóintézet alapeladata, a csoportok működése	15
2.3.1	Javítóintézeti csoportok	18
2.3.2	Letartóztatottak csoportjai	19
2.3.4	Anya-gyermek részleg	20
2.4.	Jogerősen elítélt és letartóztatottakra egyaránt vonatkozó egyéni és csoportos nevelési eszközök, módszerek	24
3.	Jogerősen elítélt és letartóztatottakra egyaránt vonatkozó tevékenységek	28
4.	Keresztény élet az Intézményben	32
5.	Oktatás, képzés	33
6.	Foglalkoztatás, önkiszolgáló tevékenység, munkafoglalkoztatás	36
7.	Motivációs rendszer, jutalmazás, büntetés	37
8.	Utógondozás	40
9.	Utánkövetés	42
10.	Pszichológiai és mentálhigiénés szolgáltatás	42
11.	Egészségügyi munka	44
12.	Növendékügyi, szociális iroda feladatai	45
13.	Rendészet	46
14.	A munkatársak kiválasztásának és szakmai felkészültség biztosítása	47
15.	Továbbképzések	49
16.	Antidiszkriminációs, antirasszista képzés	49
17.	Panaszjog	50
18.	Az Intézmény kapcsolatrendszere	51
19.	Értekezletek, szakmai fórumok	52
20.	Záradék	54

Szakmai program definíciója

A Rákospalotai Javítóintézet és Központi Speciális Gyermekotthon (a továbbiakban: Intézmény) Szakmai Programja az Intézmény szervezeti, módszertani, tárgyi, személyi feltételei összességének, a gondozási, nevelési, fejlesztési feladatoknak a leírása, amely az intézményben folyó pedagógiai, pszichológiai, szociális munka keretét adja meg.

Külön szakmai program határozza meg a javítóintézeti nevelési egység – a javítóintézeti nevelésre utalt fiatalok lányokat, és a letartóztatásba helyezett fiatalok lányokat befogadó egység, együttes elhelyezést biztosító egység – és a központi speciális gyermekotthoni egység munkáját. Jelen dokumentum a javítóintézeti nevelési egység szakmai programját mutatja be.

A Rákospalotai Javítóintézet és Központi Speciális Gyermekotthon a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság, mint fenntartó és középírányító szerv felügyelete és szakmai irányítása alatt álló önálló jogi személy, önállóan működő és gazdálkodó, önálló gazdasági szervezeti egységgel nem rendelkező költségvetési szerv.

1. Az Intézmény bemutatása

Szakmai hitvallásunk, az intézményi működés alapjai

„A nem egyenlőkkel egyenlő módon bánni a legnagyobb igazságtalanság” (Arisztotelész)

- Megteremteni a biztonságot nyújtó intézményi légkört azoknak a fiataloknak, akiknek az élete kisiklott, vagy soha nem volt biztonságos.
- Olyan háttérrel kialakítani, amelyben minden fiatal megtalálhatja személyre szólóan azt a lehetőséget, ami számára legkedvezőbb esélyt adja az intézményrendszerből való kikerülés után, a leghatékonyabb támogatást biztosítja a „saját” életút kialakításában.
- Sikerélményeken keresztül biztosítani egy „élhető perspektívát”, megélhető és gyakorlatra váltható – szociális készségekben és tárgyi/szakmai ismeretekben, foglalkoztathatóságban megnyilvánuló – tudást nyújtani.

A fenti célok elérése érdekében korrekciós, személyre szabott neveléssel próbáljuk pótolni a szocializációs hiányosságokat, a gyermekkorban elmaradt sikerélményeket. Célunk iskolai végzettséget adni, megtanítani néhány alapvető dolgot a mindennapi élet ismereteiből. Mindeközben pótolni szeretnénk a gyermekkorban elmaradt élményeket, megmutatni néhány alternatíváját a szabadidő jobb eltöltésének, megismertetni a kreatív munka örömét. Szeretnénk növendékeinkkel, gondozottainkkal feldolgozni mindazt, ami az intézménybe való befogadásuk előtt történt velük, annak érdekében, hogy felnőtt életükben képesek legyenek más utat választani, tudják hogyan kezeljék vagy hova forduljanak, ha krízishelyzetbe kerülnek.

Hisszük, ha a fiatalok személyiségállapotát tekintjük elsődlegesnek, akkor több profittal is lehet egy intézményen belül közös célokért dolgozni.

A pszichológia, a pedagógia, a kriminológia, a szociális munka eszköztárát felhasználó módszereink alapja az a tény, hogy a bűncselekmények elkövetésében, valamint a prekriminális viselkedések megjelenésében nagy szerepet játszik a szocializációs deficit, a gyenge problémamegoldó és az alacsony döntéshozó képesség, illetve az agressziókezelési és szociális készségek hiánya. Mind az oktatás, képzés, mind a nevelés, gondozás, fejlesztés különböző szinterein választott módszereink fő célja, hogy a hozzánk kerülő fiatalok gondolkodása és viselkedése megváltozzon, tudatosabban és logikusabban gondolkodjanak és érezzenek a különböző élethelyzetekben. Életük egészét illetően tudjanak az erkölcsi normák, az együttélési szabályok ismeretében, a társadalom szerinti helyes döntéseket hozni, fejlődjön az önkontrolljuk és a szociális készségeik.

1. 1. Az Intézmény jogállása, elnevezése

1.1.1. Az Intézet elnevezése:

Hivatalos rövidítése:

**Rákospalotai Javítóintézet és Központi
Speciális Gyermekotthon**

1.1.2. Az Intézmény székhelye, címe:

**Rákospalotai Javítóintézet és Központi
Speciális Gyermekotthon**

1.1.3. Az Intézmény jogállása:

**1151 Budapest, Pozsony u. 36.
önálló jogi személy**

1.1.4. Az Intézmény alapító és irányító szerve:

**Belügyminisztérium
1051 Budapest, József Attila u. 2-4.
Szociális és Gyermekvédelmi**

1.1.5. Az Intézmény fenntartó szerve:

**Főigazgatóság
1132 Budapest, Visegrádi u. 49.**

1.1.6. Az Intézmény középírányító szerve:

**Szociális és Gyermekvédelmi
Főigazgatóság**

1.1.7. Az Intézmény törvényességi felügyeletét ellátó szerv:

**1132 Budapest, Visegrádi u. 49.
Fővárosi Főügyészség Büntetés-
végrehajtási Törvényességi Felügyeleti
és Jogvédelmi Osztály**

1.1.8. Az intézmény gazdálkodásáért felelős szerv:

**Rákospalotai Javítóintézet és Központi
Speciális Gyermekotthon önálló gazda-
sági szervezettel nem rendelkező, önál-
lóan gazdálkodó költségvetési szerv, a
pénzügyi ellenjegyzésre a Szociális és
Gyermekvédelmi Főigazgatóság Komá-
rom-Esztergom Megyei Kirendeltség
Gazdasági Osztály jogosult.**

**A feladatokat a 2017. június 28. napjá-
tól hatályos Feladat-megosztási Megál-
lapodásnak megfelelően kell ellátni.**

1.1.9. Az Intézmény ellátási területe:

Magyarország/országos illetékesség

1.2. Az Intézmény jogszabályban meghatározott közfeladata

A 2013. évi CCXL. tv. a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról (Bv.tv.) 350 §-ában meghatározott keretek között a Gyvt. 15. § (5) bekezdés szerinti javítóintézeti nevelésre utalt, illetve letartóztatásba helyezett fiatalok javítóintézeti ellátása, valamint a Gyvt. 66/Q §-ában előírt utógondozás biztosítása.

A Gyvt. 15.§ (3) bekezdése a.) és b.) pontja és 58. §. (1) és (3) bekezdés szerinti személyes gondoskodást nyújtó gyermekvédelmi szakellátás keretében otthont nyújtó ellátás, utógondozói ellátás, valamint az e törvény 92.§-ában előírt utógondozás biztosítása.

1.3. Az Intézmény alaptevékenységei

Alapító Okiratban meghatározott feladatok nevesítve:

- A bíróság által javítóintézeti nevelésre utalt leányok számára javítóintézeti ellátás biztosítása 30 férőhelyen
- A bíróság által letartóztatásba helyezett leányok számára javítóintézeti ellátás biztosítása 20 férőhelyen
- A javítóintézeti ellátás során nagykorúvá vált fiatal felnőttek részére utógondozói ellátás biztosítása 4 férőhelyen
- Javítóintézetben elhelyezett lányok és gyermekeik részére együttes ellátás biztosítása 6 férőhelyen
- A gyermekvédelmi szakellátás keretében otthont nyújtó ellátásként speciális gyermekotthoni ellátás biztosítása 12. életévét – kivételesen indokolt esetben 10. életévét – betöltött súlyos pszichés vagy disszociális tüneteket mutató, illetve pszichoaktív szerekkel küzdő átmeneti vagy tartós nevelt leányok számára
- A speciális gyermekotthonban elhelyezett nevelésbe vett kiskorú anya és gyermeke részére együttesen otthont nyújtó ellátás biztosítása
- A speciális gyermekotthonban nagykorúvá vált fiatal felnőttek számára a gyámhatóság által elrendelt utógondozói ellátás biztosítása
- A gyámhatóság által elrendelt utógondozás biztosítása
- A gyermekvédelem tárgyi emlékeinek gyűjtése és bemutatása

A Rákospalotai Javítóintézet és Központi Speciális Gyermekotthon (a továbbiakban: Intézet, Intézmény) tevékenysége, pedagógiai munkája egyrészt a történelmi tradíción, másrészt az elmúlt évtizedek, illetve a közelmúlt szakmai korszerűsítési, bővítési törekvésein alapul.

Az intézmény négy fő tevékenységének, a céljaiban és eszközrendszerében hasonló, de mégis különbségeket mutató javítóintézeti nevelésének (1890.), a fiatalok elkövetők javítóintézetben végrehajtandó letartóztatásának (1996.), a gyermekvédelem szakellátási rendszerébe tartozó (központi) speciális gyermekotthoni ellátásnak (2006.), illetve az anya-gyermek együttes elhelyezésnek (2016.) a múltja eltérő. Az ún. elsődleges ellátások mellett az Alapító Okirat szerint, az intézmény továbbra is biztosítja, biztosíthatja az utógondozás lehetőségét a javítóintézetből elbocsátott növendékek számára, illetve az Alapító Okirat szerint 2017. évtől a központi speciális gyermekotthoni szakellátásból elbocsátott, már nagykorúságukat elért fiatal lányoknak is.

Az Intézmény közvetlenül nem lát el köznevelési funkciót, de a jogszabályokban foglalt célok elérése érdekében (mind a 4 alaptevékenység keretében) nélkülözhetetlen a képzési és oktatási feladatok Intézetben belüli integrált működtetése, az ún. belső iskola keretében, amely szinte egy önálló 5. tevékenységet jelent; a napi feladataiban jelentősen eltér az alapfeladatoktól és a mindennapi gyakorlatban (nem jogilag) sokkal inkább köznevelési feladatokra jellemző módon működik.

A Rákospalotai Javítóintézet és Központi Speciális Gyermekotthon befogadási kapacitása az Alapító Okirat és a Működési Engedély alapján 84 fő. A Központi Speciális Gyermekotthoni elhelyezés tekintetében amennyiben anya- gyermek együttes elhelyezés vagy utógondozói ellátás végrehajtása történik, az a 24 fő férőhely terhére, a csoportok létszámának csökkentésével lehetséges jogszerűen. Anya és gyermeke együttes elhelyezése a központi speciális gyermekotthoni Működési Engedély szerint egy anya és egy gyermeke.

A javítóintézeti nevelési egység tekintetében a javítóintézeti nevelés, a letartóztatás végrehajtása, illetve az utógondozói ellátás megszervezése, illetve az anya-gyermek együttes ellátás összesen 60 férőhelyet jelent az Alapító Okirat szerint. Összességében a létszám a jogszabályban előírt végrehajtási feltételekkel a belső struktúrát tekintve nem teljesen koherens. A letartóztatás végrehajtására kialakított és szükséges 2 csoportban jogszabályi (Gyvt.) alapon 12+12 fő= 24 fő lehetne, nem 20 fő. A javítóintézeti nevelés tekintetében 2 csoport működtethető, így az szintén 12+12=24 fő lehet, nem 30 fő. Az anya- gyermek együttes elhelyezés 3+3 fő. Új javítóintézeti csoport nyitása a jelenlegi személyi és tárgyi feltételek mellett nem lehetséges. Az anya-gyermek részleg létszáma az elhelyezési és tárgyi feltételek miatt nem bővíthető. A javítóintézeti nevelési egység egyik befogadási státusz esetében sem tud befogadó csoportot működtetni, illetve nem tud élni a jogszabályok által lehetőséget adó zárt és speciális csoportok létrehozatalának lehetőségével.

Az Intézmény költségvetési létszáma (státuszai): 97 fő

1.4. Az Intézmény állami feladatként ellátandó alaptevékenységére vonatkozó fontosabb jogszabályok jegyzéke

1.4.1. Büntető eljárási, anyagi, végrehajtási jogszabályok

- 2012. évi C. tv. a Büntető Törvénykönyvről (Btk.);
- 2017. évi XC. tv. a Büntetőeljárásról (Be.);
- 2013. évi CCXL. tv. a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról (Bv.tv.);
- 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes le tartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól;
- 9/2002. (IV.9) IM r. a büntetőügyekben hozott határozatok végrehajtása során a bíróságokra és az egyéb szervekre háruló feladatokról;
- 2009. évi XLVII. tv. a bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról (Bnyt.v.);
- 7/2000. (II.16.) BM-IM együttes r. a bűnügyi nyilvántartást kezelő szervről, az adatközlés és az adatszolgáltatás rendjéről;
- 8/2013. (VI. 29.) KIM r. a Pártfogó Felügyelői Szolgálat tevékenységéről;
- 2006. évi CXXIII. törvény a büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről

1.4.2. Gyermekjólétre, gyermekvédelemre vonatkozó jogszabályok:

- 1991.évi LXIV. tv. A gyermeki jogokról New Yorkban, 1989. november 20-án kelt egyezmény;
- 1997.évi XXXI. tv. a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (Gyvt.);
- 1/2015.(I.14.) EMMI. r. a javítóintézetek rendtartásáról;
- 1998. évi LXXXIV. tv. A családok támogatásáról;
- 15/1998. (IV.30.) NM r. a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről;
- 149/1997. (IX.10.) Korm. r. a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról;
- 235/1997. (XII.17) Korm. r. a gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervezetek és személyes által kezelt személyes adatokról;
- 259/2002. (XII.18) Korm. r. a gyermekjóléti és a gyermekvédelmi szolgáltatótevékenység engedélyezéséről, valamint a gyermekvédelmi vállalkozói engedélyről;
- 381/2016. (XII.2.) Korm. r. az Integrált Jogvédelmi Szolgálatról

1.4.3. Egyéb, az Intézmény működését meghatározó fontosabb jogszabályok:

- 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról
- 2013. évi V. tv. a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.);
- 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
- 2011. évi CXC. tv. a nemzeti köznevelésről (Köotv.);

- 326/2013. (VIII.30.) Kormányrendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről
- 8/2000. (VIII. 4.) SzCsM r. a személyes gondoskodást végző személyek adatainak működési nyilvántartásáról
- 9/2000. (VIII. 4.) SzCsM r. a személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról
- 316/2012. (XI. 13.) Korm. r. a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóságról
- 1993.évi III. tv. a szociális igazgatásról (Szoctv.);
- 2003. évi CXXV. tv. az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény (Esélytv.);
- 2011. évi CXCV. tv. az államháztartásról (Áht.);
- 368/2011. (XII. 31.) Korm. r. az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról (Ámr);
- 2000. évi C. tv. a számvitelről (Számv.tv.);
- 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről (Mt.)
- 1992. évi XXXIII. tv. A közalkalmazottak jogállásáról (Kjt.);
- 257/2000.(XII.26.) Korm. r. a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvénynek a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról;
- 370/2011. (XII. 31.) Korm. r. a költségvetési szervek belső kontrollrendszeréről és belső ellenőrzéséről (Ber.)
- 1993. évi XCIII. tv. A munkavédelemről (Mvt.)

1.5. Az Intézmény szervezeti felépítése

Az Intézmény Alapító Okiratban meghatározott alaptevékenységei körében felel a *javítóintézeti nevelésre ítélt fiatalok* esetében a bíróság intézkedésének végrehajtásáért, a javítóintézeti ellátás során *nagykorúvá vált fiatal felnőttek részére utógondozói ellátás* biztosításáért, a javítóintézetben *végrehajtandó letartóztatásra utalt fiatalok befogadásáért, a javítóintézeti egység keretében az együttes elhelyezés biztosításáért* (a továbbiakban együttesen: **javítóintézeti nevelési egység**). Továbbá a gyermekvédelmi gondoskodás, gyermekvédelmi szakellátás keretében *központi speciális gyermekotthoni nevelést igénylő* és az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság által az Intézetbe utalt gyermekek ellátásáért, ennek keretében a gyermekkel való elhelyezés biztosításáért, az utógondozói ellátás biztosításáért (a továbbiakban: **központi speciális gyermekotthoni egység**).

AZ INTÉZMÉNY SZERVEZETI EGYSÉGEI, FOGLALKOZTATOTTAK LÉTSZÁMA

Az Intézmény engedélyezett költségvetési létszáma: 97 fő

IGAZGATÁSI EGYSÉG (6 fő)

- Vezetők (igazgató, igazgató-helyettes, központi speciális gyermekotthon vezetője, javítóintézeti otthonvezető, képzési vezető)
- igazgatói titkárság (titkárságvezető)

GAZDASÁGI EGYSÉG (12 fő)

- gazdasági koordinátor/gazdasági ügyintéző (1 fő)
- pénzügyi előadó/pénztáros/beszerző (1 fő)
- humánpolitikus, kézbesítő (1 fő)
- eszköz-és készletgazdálkodó (1 fő)
- ételmezés vezető (1 fő)
- szakács (3 fő)
- karbantartás (2)
- gépkocsivezetés (1 fő)
- gondnok (1 fő)

(Tagjai: gazdasági koordinátor/gazdasági ügyintéző, pénzügyi előadó/pénztáros, humánpolitikus/kézbesítő, eszköz-és készletgazdálkodó, ételmezésvezető, szakács, gépkocsivezető, karbantartó, gondnok)

JAVÍTÓINTÉZETI NEVELÉSI EGYSÉG – 4 csoport (20 fő)

- javítóintézeti neveltek csoportjai – 2 csoport
- letartóztatottak csoportjai – 2 csoport
- utógondozottak csoportja – 4 férőhely

(tagjai: nevelők, gyermekfelügyelők)

EGYÜTTES ELHELYEZÉST BIZTOSÍTÓ ANYA-GYERMEK FÉRŐHELY (6 fő)

(tagjai: nevelők, gyermekfelügyelők) – 1 részleg

KÖZPONTI SPECIÁLIS GYERMEKOTTHONI NEVELÉSI EGYSÉG (18 fő)

- speciális szükségletű gyermekek csoportjai – 3 csoport
- (tagjai: nevelők, gyermekfelügyelők, gyermekvédelmi asszisztensek)

NÖVENDÉKÜGYI ÉS SZOCIÁLIS IRODA (4 fő)

- javítóintézeti nevelés egység növendékügyi és szociális feladatai
 - speciális gyermekotthoni egység növendékügyi és szociális feladatai
- (tagjai: javítóintézeti egység: növendékügyi előadó, utógondozó, speciális gyermekotthon: gyermekvédelmi ügyintéző/növendékügyi előadó, növendékügyi és igazgatási koordinátor)

PSZICHOLÓGIAI ÉS MENTÁLHIGIÉNÉS SZOLGÁLAT (5 fő)

- javítóintézeti nevelés egység ellátása (tagja: pszichológus, gyógypedagógus)
- központi speciális gyermekotthoni egység ellátása (tagja: pszichológus, fejlesztő pedagógus)

EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLAT (4 fő)

- javítóintézeti nevelés egység ellátása
- speciális gyermekotthoni egység ellátása

(Tagjai: ápoló)

OKTATÁSI-KÉPZÉSI- MUNKAFOGLALKOZTATÁSI EGYSÉG (10 fő)

- oktatás, képzés (10 fő)
 - o javítóintézeti nevelési egység ellátása
 - o központi speciális gyermekotthoni egység ellátása
- munka-foglalkoztatás, (tanműhely) (1 fő)
 - o javítóintézeti nevelési egység ellátása
 - o központi speciális gyermekotthoni egység ellátás

(Tagjai: fejlesztő pedagógus, szakoktató, (oktató)nevelő)

RENDÉSZET ÉS PORTASZOLGÁLAT (10 fő + 2 fő)=(12 fő)

- letartóztatottak melletti rendészeti feladatok/ügyelet
- portaszolgálat
- vagyonvédelem

(Tagjai: rendész, portás)

2. A javítóintézet szakmai programjának alapjai

2.1. Az Intézmény alapfeladata

A Rákospalotai Javítóintézet és Központi Speciális Gyermekotthon a bíróság által javítóintézeti nevelésre utalt, illetve letartóztatásba helyezett fiatakorúak intézeti ellátása, az anyagyermek együttes elhelyezés biztosítására, valamint központi speciális szükségletű gyermekek gyermekvédelmi szakellátása céljából létrehozott, a gyermekvédelmi rendszer részét képező intézmény.

2.1.2. A javítóintézeti nevelési egység szakmai működését meghatározó alapdokumentumok

- Alapító Okirat
- Szervezeti és Működési Szabályzat, mellékletei
- Szakmai Program (külön-külön a két szakmai egységben)
- Házi rend (külön-külön a két szakmai egységben)
- Belső szabályzatok

2.1.3 A nevelés tárgyi feltételei

A Rákospalotai Javítóintézet – 1890. óta – kertvárosi környezetben, Budapest XV. Kerületében, Rákospalotán helyezkedik el. Azon ritka létesítmények egyike, amelyet arra a célra hoztak létre, amely formában ma is működik. A századfordulón épült, pavilon-rendszerű épület-együttes teljes mértékben illeszkedik a környék építési környezetébe. Az utolsó évtizedek átalakításainál, felújításoknál mindig az elsődleges szempontok közé tartozott a régi formák, jellegzetességek megőrzése. A Műemlékvédelmi Felügyelet az Intézetet műemléknek nyilvánította, megőrzésének része a külső forma ápolása, illetve hozzátartozik az eredeti szándék szerinti, javítóintézetként történő működtetés.

Pedagógiai munkának fontos része, hogy a „ház” ne csak használható, hanem szép is legyen. Ahhoz, hogy az Intézet zárt funkciója, falakkal körülvettsége ellenére nyitott tud lenni és az itt élők számára nem feltétlenül csak a világtól való elzártságot jelenti, az részben formavilágán is alapul.

Az Intézet területén, a 4 ha ősparkban 10 különálló épület helyezkedik el, amelyek közül a fő feladatokat ellátó 5 épületet egy pergola rendszer köti össze.

Az Intézmény **nevelési egységeinek, a nevelőotthoni csoportoknak** jelenleg a 6.sz. és a 7.sz. épület biztosít helyet, ezek az ún. **otthonépületek**. A 6.sz. épület felújítása a '80-as években fejeződött be, a 7.sz. épületé pedig 1997-ben, a letartóztatás feladatbővülése okán. A két épületben található csoportok kialakítása már a korszerű nevelési elveknek megfelelően történt és így alkalmas a Rendtartásban és a Gyvt.-ben előírt családias jellegű csoportlétszám (max. 12 fő) fogadására. Az épületek felszereltsége, állaga többségében megfelelő, de az elmúlt években jelentősen romlott, folyamatos karbantartása szükséges, továbbá egyes részek jelentősebb belső felújításra szorulnak. A két épület technikai és biztonsági felszereltsége eltérő.

A 7. sz. épület a letartóztatásra utalt fiatakorúak befogadására is alkalmas, a jogszabályok és az egyéb szabályozók által meghatározott biztonsági előírásoknak megfelelően kialakított – az intézményben egyetlen ilyen jellegű – épület. Jelenleg ez az épület biztosítja a két letartóztatotti csoport, illetve egy javítóintézeti neveltek fogadására alkalmas csoport elhelyezését.

A 6. sz. épületben négy csoport kialakítása történt meg, ebből egy a javítóintézeti nevelésre utaltak, három a speciális gyermekotthoni gyerekek befogadására lett kialakítva.

A bútorzat fele 10-25 éven belül, a másik fele 5 éven belül került beszerzésre, így azok jellemben alkalmasak a feladatok ellátására, de felújításra, illetve cserére szorulnak az elhasználódásuk miatt.

A letartóztatottakra vonatkozó biztonsági előírásoknak részben megfelel az intézmény, de az erre kiépített rendszer jelentős korszerűsítésre szorul, illetve hiányokat mutat, egyes elemek már nem működnek.

Az intézmény informatikai rendszere és felszereltsége mind a munkatársak, mind a növendékek tekintetében az elmúlt 5 évben, javult, a feladatellátásra alkalmas, de korszerűsítésre szorul.

Az épületekben kialakított a csoporthelyiségek az alábbiakat biztosítják:

A 7.sz. épület csoportjaihoz tartozó helyiségek:

- fürdőszoba két zuhanyzótalpával és két WC-vel, a nappali mellett külön WC található, kézmosóval,
- mosóhelyiség, automata mosógéppel,
- öt hálószoba (a hálószobák berendezése két-három ágyból, két szekrényből, egy-két kisasztalból, egy-két székből, fali-polcokból, szőnyegből áll), a hálószobákat a növendékek szabadon dekorálhatják, a helyiségek állagmegővésének figyelembevételével,
- nappali, amely tanulószobaként, nappaliként és étkezőként is funkcionál, (felszerelése közé tartozik: étkezőasztal székekkel, ülőgarnitúra kisasztallal, színes TV, magnó, társasjátékok, szobanövények, szőnyeg), a közös lakótereket a csoportok maguk díszítik,
- az egyik hálószoba, amely a nappaliból nyílik, a létszámtól függően foglalkoztató szobának is használható,
- „amerikai konyha”, amely szintén a nappalihoz kapcsolódik (berendezése: villanytűzhely, mosogató, hűtő, konyhaszekrények, edények, konyhai felszerelések),
- nevelői szoba, melyhez WC és kézmosó tartozik.

A 6. sz. épület csoportjaihoz tartozó helyiségek:

- fürdőszoba két zuhanyzótalpával és két WC-vel,
- 4 hálószoba (a hálószobák berendezése három-négy ágyból, egy kisasztalból, fali-polcokból, szőnyegből áll, szekrények a folyosón vannak), a hálószobákat a növendékek szabadon dekorálhatják, a helyiségek állagmegővésének figyelembevételével,
- nappali, amely tanulószobaként és étkezőként is funkcionál, (felszerelése közé tartozik: étkezőasztal székekkel, ülőgarnitúra kisasztallal, színes TV, magnó, társasjátékok, szobanövények, szőnyeg), a közös lakótereket a csoportok maguk díszítik,
- hagyományos konyha (berendezése: villanytűzhely, mosogató, hűtő, konyhaszekrények, edények, konyhai felszerelések),
- nevelői szoba, melyhez WC és kézmosó is tartozik.

A nevelési programoknak korábban szintén helyet biztosító, **5.sz. tanműhely épület** életveszély miatt jelenleg **nem használható**. Ez az épület őrzi még az eredeti, századfordulós állapotot. Hosszabb távon alkalmassá tehető minimum 2 csoport, maximum 3 csoport kialakítására, ezzel együtt vagy emellett a képzési, oktatási funkció, illetve tanműhelyi, munkafoglalkoztatási funkció biztosítására, amelyet a feladataink és a nevelési céljaink indokoltá tesznek. Ez az épület alkalmassá tenné az Intézmény bármely funkció esetében a csoportok számának bővítésére.

Az **oktatás és foglalkoztatás színtereit** jelenleg a kápolna épületegyüttes kisebb helyiségei (4 kisterem), illetve 10. sz. épületben kialakított tanműhely biztosítja, mely két kisebb helyiségből, valamint a 7.sz. épületben lévő két helyiségből áll. Hosszabb távon, figyelemmel a növendékek létszámára, az oktatáshoz, képzéshez szükséges csoportbontásokra, a szakma tanulás feltételeinek kialakítására a jelenlegi oktatási helyszínek kevésnek bizonyulnak.

A 10. sz. épületben található a karbantartó műhely, illetve a tetőtérben kialakított területen a munkatársak számára szolgálati férőhelyek állnak rendelkezésre (összesen: 6 fő számára). Továbbá korábban 4 fő utógondozott számára férőhely biztosított volt, de jellege és az intézményen belüli elhelyezkedése (az utógondozottak számára kellő szabadság biztosítása, az alapfunkciók esetében a biztonság megőrzése) miatt egyre kevésbé használható, illetve munkatársi létszám már 10 éve nem volt biztosított a feladatellátáshoz. Emiatt az utógondozás funkciója 2018. év óta nem biztosított.

Az ún. kórházépület egyik része ad helyet az **egészségügyi részlegnek** (orvosi rendelő, ápolói szoba, 2 db betegszoba, amely összesen 3 fő elhelyezésére alkalmas, mellékhelyiségek), és a **biztonsági elkülönítőnek**. A biztonsági elkülönítő a jogszabályoknak megfelelő fizikai feltételekkel került kialakításra hozzátartozó vandál biztos tárgyakkal felszerelt mosdó-és wc helyiséggel.

Az épület másik része ad lehetőséget az anya –gyermek együttes elhelyezés biztosítására, amely 4+4 főt tud fogadni. Az **anya-gyermek részlegben** 4 db szoba került kialakításra az anyák és gyermekeik közös elhelyezésére, így az anya és gyermek önálló, külön szobával rendelkezik. A korszerű szobák berendezése az anya elhelyezési feltételeinek figyelembevételével mellett megfelel a kisgyermek ellátási követelményeinek. A részlegen egy konyha található, mely az étkezésre is alkalmas, két vizes blokk az anyák és gyermekeik számára (egy wc-vel és mosdóval, a másik két zuhanyzóval). A részlegen továbbá egy nevelői szoba, a nevelők számára külön vizesblokk található, valamint egy közös nappali, mely egyben gyermekjátzó szoba is. Az épületen kívül alkalmas tér van a gyermekek levegőztetésére, sétáltatásra, illetve egy kisebb, védett terület a kisgyermekeknek külön teret biztosít szabadlevegőn történő játékra.

Az intézményi élet szerves része a lelkipozíció, ennek részben az Intézmény 1989-ben felújított **kápolnája (3.sz. épület)** ad helyet. A kápolna emellett kulturális programok színtere is.

Az intézmény egy külön épületben – 4.sz. épület – a HCCP előírásoknak megfelelő **főző-konyhával és ebédlővel** rendelkezik, továbbá ezen épület emeletén található egy **tornaterem**, egy **kultúrterem** színpaddal, illetve kerámia műhely.

Az **igazgatási egységek** számára elhelyezést nyújtó ún. **központi épületben (5.sz. épület)** találhatóak a vezetői, gazdasági irodák, tanácsterem, illetve a növendékügyi és szociális iroda, irattár, könyvtár, informatikai terem a növendéknek, mentálhigiénés, pszichológus munkatársak szobái, dajka képzés oktató terme, valamint az ügyeleti helyiség.

Az Intézmény szerves részét képezi a 2010-ben megnyílt **Gyermekvédelmi Múzeum**, melynek egyik része a javítóintézetek történetét, másik része az állami gyermekvédelem fejlődés történetét mutatja be főként képi emlékek és írásos dokumentumok segítségével.

Az intézmény épületeit körülölelő **park** mellett egy **kertészet** is található, amely fólia sátrával és konyhakertészet működtetésével alkalmas a növendékek számára biztosítani a foglalkoztatást, ezen keresztül ismereteket nyújtani a későbbi önálló háztáji gazdálkodás alapjaihoz.

A park és kertészet gondozását is a növendékek látják el, az intézetben 8 éve kertész munkatárs nincs.

A fiatalok mozgásigényének kielégítésére **sportolási lehetőséget** a tornateremben, jó idő esetén, a sportpályán tudunk biztosítani. Szükséges lenne ezek felújítása, illetve szabadterri sporteszközök és terápiás eszközök beszerzése. Egyéni igények esetén külső edzések látogatására is van lehetőség. A rendszeres testmozgás és sportfoglalkozás az egészséges életmód kialakításának és elsajátításának nélkülözhetetlen eszköze, különösen ebben az életkorban a testi fejlődés feltétele, valamint fontos eleme a feszültségek jó levezetésének, ezért erre nagy figyelmet fordítunk.

A **park és a kert** nemcsak lehetőséget teremt a szabad levegőn végezhető munkára, de ennek eredményét, a friss zöldséget és gyümölcsöt a fiatalok elfogyaszthatják, vagy az intézet konyhájában felhasználjuk. Ez a tevékenység fontos pedagógiai célokat szolgál, a fizikai képességek fejlesztése mellett kitartást, gondosságot igényel, és sikerélményt nyújt.

A számítógépes ismeretek elsajátításához **számítógépes oktatóteremmel** rendelkezik az intézmény, amelyet a tanítási időn kívül is igénybe vehetnek a fiatalok.

Az intézmény **könyvtára** rendelkezésre áll a tanuláshoz és a szabadidő eltöltéséhez egyaránt. A **közösségi rendezvényekhez** nagyméretű kultúrterem, szakkörök, klubfoglalkozások céljaira klubszoba és megfelelő audiovizuális berendezéseink vannak. A kreatív foglalkozásokhoz kemencével, szövőszékekkel és a szükséges tárgyi feltételekkel rendelkezik az intézmény.

A nevelésben fontos szerepet tulajdonítunk az esztétikus környezetnek, ezért annak kialakítására és fenntartására nagy figyelmet fordítunk. A fiatalok részt vesznek az egész intézmény rendben tartásában, ízléses díszítésében.

2.2. Pedagógiai program hatásköre

A bíróság ítélete által javítóintézeti nevelésre utalt, illetve a bíróság végzése által javítóintézetben végrehajtandó letartóztatásba helyezett fiatalok nevelése, oktatása, számukra javítóintézeti ellátás biztosítása, az anya-gyermek együttes elhelyezés biztosítása az Alapító Okiratban meghatározott feladat.

2.2.1. Az intézményi nevelés, gondozás célja

A javítóintézetekben évek óta az egyik legfontosabb követelmény, hogy a törvényben megfogalmazott büntetési célok mellett megjelenő nevelési követelményeknek minél hatékonyabb eszközökkel tudjon megfelelni, illetve, hogy minél célirányosabb tevékenységet tudjon folytatni, hogy az elbocsátott fiatalok újra integrációja sikeres legyen.

Az elmúlt évek követelményei szerint ez a feladat egyre nehezebbé vált, tekintettel arra, hogy a fiatalkorúak bekerüléskori iskolázottsági szintje alacsony, a befogadás előtti környezeti deprivációs szintje – munkanélküliség, lakhatási problémák, egészségügyi és mentális deficitek – emelkedett, több a súlyos pszichés problémával küzdő fiatalok elkövető.

Bizonyossá vált, hogy a hagyományos eszközök, pl. egészségügyi gondozás, oktatás önmagában nem elegendőek. A fiatalkorúaknak más típusú képzésekkel a tudását alkalmazhatóbbá kell tenni, képessé kell tenni őket arra, hogy a munkaerő piacon megjelenő követelményeknek eleget tudjanak tenni. A javítóintézeti pedagógiai munka kihívása, hogy a fiatalkorúak 12-21 éves kor között tartózkodhatnak a javítóintézetben, illetve, hogy a leghosszabb időtartam a javítóintézeti nevelés intézkedés során 4 év lehet.

A javítóintézetek szakmai programjának egyik legfontosabb eleme, hogy a zárt intézeti jelleg mellett markánsan a gyermekvédelmi követelmények érvényesüljenek a javítóintézeti nevelés, de még a letartóztatás szigorú jogszabályi követelményrendszere mellett is (pl. izoláció a külvilágtól).

Az intézményben elhelyezett fiatalkorúak korrekciós, megelőző életútjuk károsító hatású folyamatai következményeire, a szocializáció és a nevelés hiányaira ható kompenzáló nevelés és gondozás szükséges, mely személyiségük fejlesztése, oktatásuk, képzésük útján társadalmi beilleszkedésüket elősegíti, beilleszkedési zavarait enyhíti.

A javítóintézeti nevelési egység szakmai célkitűzése, hogy az Intézmény megfeleljen mind működési rendjében, mind pedagógiai, pszichológiai eszközrendszerében annak az elvárásnak, amely a szabadságelvönással járó intézkedések végrehajtására, a fiatalkorú elítéltek nevelésére, reszocializációjára, a nevelési eszme és cél érvényesülésének érdekében a „más elbánást” biztosító, a speciális prevenciót szolgáló intézeteket létrehozta.

A „büntetés helyett nevelés” elve, - amely kétségtelenül igényel ugyan jogállami korlátozásokat - képes garantálni egy, az alkalmazható jogkövetkezmények tekintetében különleges, a fiatalkori bűnelkövetést a fiatalkorúak egyéb vonásait is figyelembe vevő reagálást. Egyszerre kell érvényesítenünk a speciális prevenció, a jogbiztonság és a társadalom védelmének szempontjait.

Továbbra is kiemelten fontosnak tarjuk, hogy a fiatalkorúak esetében a büntetőfelelősségre vonás rendszerében meghatározó a végrehajtásra létrehozott speciális intézmény a javítóintézet és az ott folyó pedagógiai, pszichológiai, szociális munka. Az elmúlt években ugyan összességében csökkent a fiatalkorú elkövetők száma Magyarországon, de a lányok esetében is megjelentek a súlyosabb elkövetési módok, illetve a statisztikai adatok szerint az elmúlt években a lányok elkövetés aránya 10%-ról, 17%-ra növekedett. Tapasztalatunk az, hogy már a letartóztatás időszaka alatt az állandó környezet, a csoportban zajló nevelési programok, az oktatásban való részvétel alkalmas arra, hogy a kriminalizálódási folyamat megtörhessen, de legalább ne erősödjön a tartós bűnelkövetői karrier kialakulása.

2.2.2. A nevelés tartalma

Gondozási, nevelési célkitűzésünk szerint a szociális alkalmazkodás zavaraival küzdő fiatalokkal kompenzáló, korrigáló nevelést folytatunk, mellyel a társadalomba való visszaillesztés a célunk.

Az intézeti fiatalokra a nagyfokú heterogenitás, a kortársaktól való lemaradás jellemző. Intézményünkbe kerülő fiatalokat a rossz kommunikáció, az elégtelen, illetve nem megfelelő irányú érdekképviselet, a nagyon rossz konfliktuskezelés, agresszió jellemzi, amely sajátosságokat pedagógiai munkánk tervezésénél figyelembe kell vennünk.

Munkánkat meghatározza, hogy fiataljaink megelőző életútjukon a deviáns karrier milyen szintjére jutottak el, milyen mértékű személyiségük érzelmi – akaratú sérülése, személyiségükre milyen ártalmak hatottak, milyen az őket idebocsátó, majd a kikerülés utáni fogadó társadalmi környezet.

Munkánk középpontjában a reszocializációs, reintegrációs, rehabilitációs tevékenység áll, mert neveltjeink esetében elsődleges és másodlagos szocializációs folyamat részben, vagy egészen sikertelen volt, illetve sok esetben egy deviáns kultúrához való sikeres szocializációt jelent, és így ütközik a társadalom egészének elvárásaival.

Nevelési célokat meghatározó elmaradások, hatások (bemenet):

- Családi kapcsolatok megszűnése vagy megromlása
- Negatív irányú családi kapcsolatok
- Feldolgozatlan trauma vagy veszteség, gyászfeldolgozás
- Gyerekkori traumák, bántalmazás (elhanyagolás, lelki, fizikai sérelem, szexuális abúzus, emberkereskedelem)
- Mentális deficit
- Szocializációs hiányosságok, társas készségekben való súlyos elmaradás
- Iskolai kudarcok, képzettségi szintben elmaradás, súlyos hiányosság
- Párkapcsolati problémák
- Szorongásos és indulatkezelési problémák,
- Konfliktuskezelési gondok, agresszió, gyenge frusztrációs szint
- Motiváció hiány, jövőkép hiánya
- Egészségügyi elhanyagoltság, szenvedélybetegségek

Nevelési feladataink, céljaink (kimenet):

- Szocializációs szint emelése, szocializációs hiányok pótlása
- Kulturáltsági szint emelése
- Családi életre nevelés
- Munkavégzéshez szükséges készségek fejlesztése
- Tanulási elmaradások pótlása
- Az erkölcsi fejlődés segítése
- Egészséges életmódra nevelés
- Kommunikációs szint emelése
- Agresszió csökkentés, helyettesítés

- Családi vagy egyéb kapcsolatok helyreállítása, más támogató kapcsolatok keresése
- Felelősség vállalás erősítése az elkövetett bűncselekménnyel kapcsolatban
- Ún. harmadlagos, az ismételt elkövetés esélyét csökkentő bűnmegelőzés
- Társadalom által preferált közösségekhez való tartozás lehetőségének erősítése
- Utánkövetés

Nevelési-gondozási feladatok színterei:

- Javítóintézeti nevelésre utalt fiatalok csoportjai
- Letartóztatásba helyezett fiatalok csoportjai
- Együttes elhelyezést biztosító részleg
- Növendékügyi és Szociális iroda
- Oktatási, képzési egység
- Munkafoglalkozáshoz szükséges tanműhely, kertészet
- Szabadidős tevékenységek
- Egészségügyi ellátás
- Pszichológiai és mentálhigiénés ellátás
- Elbocsátott fiatalok utógondozási részlege

2.3. A javítóintézet alapfeladata, a csoportok működése

Az intézményi élet alapegységeként a nevelőotthoni csoportban valósulnak meg az intézmény általános feladatai, és a fiatalkorú személyére szabott feladatok.

A javítóintézeti nevelési egység ún. nevelőotthoni részében a két különböző részleg kialakítását az Alapító Okiratban megfogalmazott differenciált feladat teszi szükségessé, mely szerint a bíróság által javítóintézeti nevelésre, illetve a bíróság által javítóintézetben végrehajtandó letartóztatásba helyezett fiatalkorú lányok intézeti ellátását egymástól elkülönítve kell végrehajtani. Továbbá külön egységként kell működtetni az együttes elhelyezést biztosító részleget.

A két funkción belül a csoportok számát, valamint a csoportok esetleges speciális funkcióját a befogadott fiatalkorúak számától, és a javítóintézetbe kerülés funkciójától függően, a jogszabályi előírásoknak megfelelően határozzuk meg, mely szükség szerint változtatható lenne. A részlegeknek készen kell állnia a befogadás feladatának ellátására, illetve a letartóztatásra befogadottak esetében, az ügyészség, bíróság döntésétől függően a bűntársak egymástól való elkülönítésére, külön csoportba helyezésére.

Mind a letartóztatottak esetében, mind a javítóintézeti nevelésre ítélt fiatalkorúak esetében külön csoportba kell helyezni a 12-16 éves és a 16-21 éves korcsoportba tartozókat, ettől igazgatói döntéssel a fiatalkorú érdekében el lehet térni.

Az Intézmény, az átlagos befogadási létszám és a csoportok számához igazított szakmai létszám figyelembevételével, mind a letartóztatottak, mind a javítóintézeti neveltek ellátására 2-2 csoportot működtet. Függetlenül a befogadások és az aktuális ellátottak számától az Intézménynek, a javítóintézeti egységben, a két-két csoportot a feladat ellátása érdekében folyamatosan biztosítania kell.

A létszám 6 fő alá csökkenése esetén sem lehet csoportösszevonást alkalmazni szervezeti szinten, tekintettel arra, hogy a letartóztatottak esetében a büntársak elkülönítése miatt a két csoport működtetése létszámtól független kötelezettség, illetve a 12-16, 16-21 éves korosztályi elkülönítéssel is kell számolni, még az igazgatói diszkrecionális jogkört figyelembe véve is.

Az intézmény egyik részleg tekintetében sem tud működtetni ún. befogadó csoportot. A befogadó csoport működtetésének hiányában a befogadási feladatok megvalósítása, melyet az Intézmény Befogadási Protokoll formájában szabályozza, ezzel garantálja a jogszabályi célok megvalósulását.

A Rendtartás szerint a befogadott növendéket 30 napig a befogadó csoportban kell elhelyezni, amíg a szakértői csoport elkészíti a csoportba helyezéshez szükséges véleményeket, illetve a befogadott növendékekkel meg lehet ismertetni az intézmény szabályait, jogait, kötelezéseit.

A befogadó csoport ezen feladatait a protokoll szerint azzal együtt valósítjuk meg, hogy a gyakorlat szerint rövid időn belül csoportba helyezzük a befogadott növendékeket.

Az egészségügyi és a rendész munkatársak, illetve az az állandó csoportok csoportnevelői, növendékügyi és szociális iroda munkatársai más feladataik ellátása mellett, a „kvázi” befogadási csoport kiváltását is biztosítják, a befogadó csoport kiemelt céljai megvalósításával. Az intézménybe érkező növendék addig nem helyezhető a nevelési csoportba, amíg az egészségügyi vizsgálata, fertőtlenítése nem történik meg, a szükséges orvosi konzíliumok nem történnek meg, ami átlagosan 6- 24 órát vesz igénybe, de szükség szerint ez hosszabbítható (pl.: egészségügyi ellátás miatt, ideiglenes befogadás miatt).

Az intézményben kizárólag általános nevelési csoportok működnek, hiszen a 2-2 csoport nem teszi lehetővé a további differenciálást (pl.: speciális szükségletűek csoportja nincs). A zárt csoport működtetése a letartóztatás esetében indokolatlan, a javítóintézeti nevelésben jelenleg ez a csoport sem működtethető elhelyezési feltételek és az ehhez szükséges szakmai létszám hiányában. Gazdaságossági szempontokra is figyelemmel az intézményben kialakított fokozatos nevelési rendszer, azon belül az I-es fokozat a zárt csoport kialakítása hiánya esetén is biztosítja a kellő különbségtételt.

Javítóintézeti nevelteknek az ún. speciális csoport helyett a csoportokon belüli egyéni esetkezeléssel tudjuk jelenleg biztosítani a differenciált nevelést, különös tekintettel arra, hogy a befogadott növendékek esetében a megállapított speciális szükséglettel legalább 40%-ban találkozunk.

Önálló utógondozói csoport és ehhez tartozó önálló státusz nincs, az utógondozói ellátást ún. utógondozói férőhelyek biztosításával oldottuk meg, amelyhez a szakmai feladatok ellátását a növendékügyi és szociális iroda, illetve a nevelők biztosították ún. mentori rendszerben, melyet külön szabályzat írt le. 2018. évtől szakmailag alkalmas elhelyezési feltételek és szakmai létszám hiányában az utógondozói csoport nem működik az intézményben.

Az Intézményben az együttes elhelyezés biztosítása céljából anya-gyermek részleg működik.

Az Intézetben a jelen létszám, ezen belül a szakmai létszám figyelembevételével új, további csoportot nem tudnánk nyitni, akkor sem, ha ezt bármely részlegen a jogszabályok szerinti befogadási kapacitáson túli feltöltöttség indokolná, az ehhez szükséges státusz, illetve fizikai, tárgyi feltételek nem állnak rendelkezésre. A befogadás lányokra korlátozódó lehetősége miatt más javítóintézetek közötti átes csoportosítás nem lehetséges.

Egy-egy csoport befogadóképessége a javítóintézeti nevelési egységben jogszabály szerint max. 12 fő, ez megfelel annak a gyermekvédelmi törekvésnek, hogy a hagyományos, nagy intézeti csoportformát felváltsa a kisebb csoport, az egyénre irányuló fejlesztés. A sok szempontból sérült fiatalok alacsony toleranciátűrő képességének is ez a forma a megfelelő. A csoporthelyiségek építészeti kialakítása, a tárgyi feltételek átlagos színvonala a fiatalok igény-szintjének növelését hivatott segíteni, valamint azt a tapasztalatunkat erősíti meg, hogy az igényesebb környezetben kevesebb a rongálás. A nyugodt miliő, a nagyobb mozgástér csökkenti a feszültséget. Fontos eleme pedagógiai munkánknak a tisztaságra, a rendezettségre való igény kialakítása mellett, annak a megtanítása is, hogy hogyan lehet ezeket a fiatalokéknak megteremteni, megőrizni.

Az eltérő jogi meghatározottságú és célú csoportok – letartóztatotti csoport, javítóintézeti csoport – jogi keretei és az ezáltal biztosított nevelési lehetőségek jelentősen eltérnek, miközben a csoportokba bekerülő fiatalok szocializációs jellemzői, személyiségük, a nevelési programban meghatározott célok azonosak. A bekerülés különbségét főként az adja, hogy a büntető eljárásban még a bírósági döntés előtt állnak vagy a döntést követően kerülnek az intézménybe. Emiatt az alábbiakban külön mutatjuk be a javítóintézeti nevelésre utaltak csoportjainak jellemzőit, a nevelési lehetőségeket, illetve a letartóztatottak zártabb csoportléte miatti sajátosságokat. A csoportélet különbségei mellett azonban az öntevékenyégben, annak különböző formáiban, az oktatásban, a szabadidős programok jelentős részében, a sportéletben, a hitéletben azonos módon vesznek részt a fiatalok, így ezek bemutatásánál csak az esetleges eltérésekre utalunk.

Az Intézmény a javítóintézeti neveltek és a letartóztatottak, továbbá az együttes elhelyezés során a kisgyermektek tekintetében biztosítja a teljes körű ellátást, így ennek körében a jogszabályi norma szerinti:

- az életkornak megfelelő, legalább ötszöri, legalább egy alkalommal meleg, az egészséges táplálkozás követelményének megfelelő étkezést, a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról szóló miniszteri rendeletben foglaltaknak megfelelően
- ha a gondozott gyermek egészségi állapota indokolja, az orvos előírásainak megfelelő étkezést
- a teljes körű ellátás részeként nyújtott ruházatot, azzal, hogy a letartóztatásban lévők alapvetően saját ruházatukat használhatják, ezt kell kiegészíteni, a javítóintézeti neveltek az ellátásuk mellett használhatják saját ruházatukat,
- a ruházat tisztításáról, javításáról az ellátást nyújtó gondoskodik, azzal, hogy az önkiszolgáló tevékenység keretében bevonja a növendéket, az életkorának megfelelően, tőle elvárható módon
- a személyi higiéné biztosítása, a mindennapos tisztálkodáshoz, testápoláshoz szükséges feltételek, tisztálkodási és testápolási szerek, valamint textíliák
- az iskolai oktatásban, szakképzésben részvételhez a legszükségesebb felszereléseket
- a növendék egészségi állapotához és az időjáráshoz igazodva - naponta legalább egy óra időtartamban biztosított irányított tevékenység nélküli, de felügyelt szabad levegőn tartózkodást
- a szabadidő hasznos eltöltése érdekében a kulturálódáshoz, játékhöz, sporthoz szükséges eszközöket, lehetőséget
- a javítóintézeti neveltek számára a zsebpénzt, a javítóintézeti neveltek és a letartóztatásban lévő növendékek számára a munkafoglalkoztatási díj lehetőségét

2.3.1. Javítóintézeti csoportok:

Fokozatos nevelési rendszer:

A nevelési rendszer háromfokozatú. A növendék helyzete a fokozatos rendszerben függ az intézményben töltött idejétől, intézményi magatartásától, munkavégzésétől. A nevelési fokozatok rendszerének létrehozásával párhuzamosan dolgoztuk ki azt az átlátható, világos normarendszert, amit növendékeinknek teljesíteni kell (Házirendben pontos szabályozás).

Ez a normarendszer természetesen változik az évek és a körülmények függvényében, de mindig segíti a belépőt a tájékozódásban, megszüntetve azt a hozott rendszert, amiben soha nem lehetett tudni, hogy egy cselekedet milyen hatást vált ki. A belépés pillanatától egyértelművé tesszük, az intézményi életük meghatározóit.

A Rendtartásnak és a Házirendnek megfelelően működtetett szabályrendszer határozza meg a juttatásokat és a kedvezményeket, a személyes szabadság mértékét, a javítóintézetből való elbocsátás időpontját. A szabályozók, a fokozatos rendszer láthatóvá teszi a fiatalok számára, hogy az intézményi életben a sorsukat maguk is alakíthatják, befolyásolhatják. Ezzel kívánjuk modellezni azt, hogy a saját döntéseik a falakon kívüli világban is életük meghatározói.

A fiatalok fokozatos rendszerben való előmenetelére a velük foglalkozó pedagógusok, nevelők tesznek javaslatot, majd a végső döntés teamben születik, kiküszöbölve az esetleges szubjektivitást, ami egy zárt intézményi rendszerben mindig fennálló veszély.

Az egymásra épülő nevelési fokozatokba a növendékek a szocializációs folyamatban elért helyzetük, az intézeti nevelődésben bejárt útjuk, neveltségi szintjük alapján léphetnek. Az egyes fokozatok követelményeikben, a juttatások szintjében valósítják meg az intézeti nevelés fokozatosságát. A bekerülés totális meghatározottságából és zártságából a többlépcsős rendszeren keresztül lehet eljutni a részleges önirányításhoz. Minden egyes fokozat nagyobb önállóságot, és ezzel együtt nagyobb felelősséget feltételez, egyre nagyobb elvárásnak kell megfelelni, az egyre nagyobb bizalomért. Gyakran ez nehezebb feladatot jelent, mint megfelelni a szigorúbb kötéseknek.

A nyitottabb fokozatba történő előrelépés az egyén fejlődésétől, a norma elsajátítás ütemétől függ. A fejlettebb fokozatból vissza is lehet kerülni a zártabb fokozatba, míg fejlődése lehetővé nem teszi az újabb próbálkozást.

A fokozatos rendszer több szempontból is modellálni hivatott a „kinti” világot. Azt kívánjuk megértetni, hogy meghatározott követelmények teljesítésén keresztül vezet az útjuk az elkövetett bűncselekmény és a korábbi életmód okozta hátránytól a szabad élethez.

Célunk a növendékek felé közvetíteni, hogy a fokozatos rendszerben elfoglalt helyüket saját cselekvésük, viselkedésük határozza meg. Az előrelépésben és a visszaesésben is aktív szerepük van, a dolgok nem megtörténnek velük, hanem ők maguk alakítói a történéseknek, helyzetüknek.

A szocializációs fokozatok rendszere jól megérthető, világos struktúrát jelent, amelyben kiszámíthatóak az előrehaladás lehetőségei.

Az előrehaladás megtervezhetőségéhez a pedagógus számára is megfogalmazzuk az adott szocializációs szinten megvalósítandó konkrét nevelési követelményeket, és a növendékek számára a továbblépés útját jelző elvárásokat. A nevelési követelmények a pedagógiai munka gyakorlatán alapuló teljesíthető, konkrét feladatokra lebontott szabályok.

A befogadás pillanatában megismertetjük a növendékeket az intézmény elvárásaival, jogaival, kötelezettségeivel. A továbbiakban egyéni és csoportbeszélgetések sorozata segíti megérteni, milyen lépéseket kell tennie a fokozatokban való előrehaladáshoz. A szabályok többszöri megfogalmazásának hangsúlyt ad az a tény, hogy a szubkultúra, ahonnan a fiatal jön, gyakran a társadalmi elvárásokkal ellentétes, azokkal gyakran markánsan szembenálló normákat fogalmaz meg, illetve nincs is követhető normarendszer.

Fontos tudnunk, hogy a megfogalmazott normákat sokszor és sokféleképpen tegyük a gyakorlat számára érthetővé, hogy a morális elvárások cselekvésbe ágyazottan válhassanak először érthetővé, később belsővé. A fiatalnak fel kell ismernie a vele szemben állított követelményeket más helyzetekben, a kinti életben is.

Önmagában a megfogalmazott szabályrendszer és annak ismerete egyedül nem változtatja meg növendékeink deviáns viselkedését, szükségletrendszerét, de első lépésként segít a benti világban és a kinti társadalomban eligazodni.

A fokozatosság rendszerében igyekszünk csökkenteni a zártság, a hospitalizáció, a belterjes élet ártalmait, az autokratikus nevelési keretek következő infantilizálódást, önálló cselekvésre való képtelenséget, a látszólagos megfelelést.

A nevelési fokozat rendszere teljes struktúrájában a növendékek tervszerű fejlesztésére, hatékony személyiségformálására helyezi a fő hangsúlyt. Ez a rendszer a nevelőtől is demokratikusabb, tervszerűbb irányítást, állandó önértékelést kíván. A módszer célja, megszabadítani a növendéket a deviáns stigmától, segíteni, hogy kikerülje a deviáns karrier következő állomását, úgy, hogy ennek a munkának ő is tevékeny részese legyen.

A nevelési fokozatos rendszer a napi, heti, illetve havi képzési és nevelői értékeléseken alapul, mely követi az egyéni fejlesztési tervben meghatározott célkitűzéseket.

A fokozatban való előresorolásról a csoportnevelők előterjesztése, a növendékekkel foglalkozó munkatársak véleménye alapján az Intézeti Tanács dönt.

A nevelési fokozatok egymásra épülő elemei:

- Jutalmazás – büntetés
- Külső kapcsolatok lehetősége
- Mozgásszabadság házon belül
- Irányítottság, ellenőrzöttség mértéke
- Direkt-indirekt nevelői eljárások aránya
- Egyéni lehetőségek támogatása
- Kimenő, eltávozás, szabadság mértéke
- Ideiglenes elbocsátás lehetősége

2.3.2. Letartóztatottak csoportjai

Az Intézmény minden szakmai területén valamely formában jelen van a zártság, de legjelentősebb mértékben ez a letartóztatásban lévők csoportjait jellemzi, figyelemmel a jogszabályok által előírt szigorú szabályokra, és ezek kézzelfogható, látható megjelenési formáira, így az intézményt körülvevő falakra, a NATO drótra, a letartóztatott fiatalok csoporton kívüli mozgását felügyelő rendészetre, a mindig zárt csoportajtókra, a külső tereket figyelő kamerákra.

A zártságot egyértelműsíti, hogy a letartóztatás alatt az intézményt elhagyni nem lehet (kivételesen büntető-eljárási vagy egészségügyi ok), a kapcsolattartás szigorúan korlátozott, az intézményből való önkényes távozás fogolyszökés bűncselekményének minősül. A zártság a büntető-eljárás korai szakasza ellenére többségében hosszabb időtartamú, az átlagos 6-8 hónaptól egy évig, de néhány esetben akár hosszabb ideig, maximum két évig is tarthat az első fokú eljárásban.

A hosszabb távon családi környezetből kiszakadt és zárt, zártabb jellegű intézményekben elhelyezettekre ható hospitalizációs hatások ellensúlyozása mellett a letartóztatottak csoportjaiban az ún. börtönártalmaktól (prizoniációtól) való megóvás is kiemelt feladat. Míg a hospitalizációs hatás bármely hosszú távon zárt intézményi léthez köthető, fő jellemzője az érzelmi elsivárosodás (jellemzői lehetnek: kontaktuskerülés, érdektelenség, regresszió, agresszió) következtében kialakult beilleszkedési nehézség, addig a totális intézményrendszert jellemző legfőbb ártalom a prizonizáció a beilleszkedési nehézség mellett a bűnelkövetői attitűdöt is erősítheti, illetve a deviáns környezethez való szocializációt is elősegítheti.

A letartóztatás javítóintézetben történő végrehajtásának lehetősége, a jogszabályi és az intézményi háttér megteremtése éppen azt a célt szolgálta, hogy a fenti ártalmakat elkerülhessük. 1996 előtt a fiatalok esetében is csak büntetés-végrehajtási intézményben történő végrehajtásra volt lehetőség. A büntetés-végrehajtási intézmények a fiatalok letartóztatásának végrehajtása során – jogszabályi követelmény szerint – csak a felnőtt fogvatartottaktól való elkülönítésre kötelezettek. Emellett nem kötelezettség, sőt a letartóztatás végrehajtási feltételei mellett nem megszervezhető lehetőség a fiatalok számára a tanulás, a képességek fejlesztése, a foglalkoztatás, a személyiség fejlesztés, a családi kapcsolatok fenntartása. Figyelemmel az általában elhúzódó büntetőeljárásokra és így a hosszú időtartamú letartóztatásokra, a fiatalok esetében ez súlyos és visszafordíthatatlan károsodáshoz vezethet, illetve bizonyosan nehezíti a reintegrációs folyamatot, növelve ezzel a bűnisméltés kockázatát.

A letartóztatás javítóintézetben való végrehajtása során a nevelési feladatok, illetve a nevelési- gondozási- fejlesztési feladatok szinterei megegyeznek a jogerősen már elítélt fiatalokéval.

Eltérés, hogy a végrehajtási idő kiszámíthatatlansága, a külső kapcsolatot korlátozottsága, az ellátási, juttatási lehetőségek kisebb volumene miatt (pl. ruházat, zsebpénz) nehezebb megfelelő motivációs rendszert kialakítani és fenntartani.

A jogszabályi előírásoknak megfelelően a Rákospalotai Javítóintézetben letartóztatásban lévő növendékek zsebpénzellátásban nem részesülnek, de az elvégzett nem önkiszolgáló tevékenységek elvégzéséért munkafoglalkoztatási díjat kapnak.

2.3.4. Anya –gyermek részleg

A vonatkozó jogszabályok szerint a javítóintézet igazgatójának döntése szerint, a jogerősen javítóintézeti nevelésre ítélt, illetve letartóztatásba helyezett növendék a gyermekét a javítóintézetbe magával hozhatja, kérésére ott nevelheti. A szabályozás szerint a döntés nem mérlegelhető, ha a gyermek a javítóintézeti nevelés vagy letartóztatás alatt született, illetve, ha a befogadáskor még nincs egy éves, egy éves kor felett az igazgató diszkrecionális jogköre az együttes elhelyezésről szóló döntés.

2018. január 1-jétől a szabályok a letartóztatásban lévőkre is vonatkoznak. Az igazgatónak jogszabály szerint az együttes elhelyezés feltételeit a jogszabályokban előírt módon kell biztosítani.

Az együttes elhelyezés feltétele a növendék együttműködése is.

Az Intézményben az anya-gyermek részleg működési feltételei úgy kerültek kialakításra, hogy azok összesen 4 anya és 4 gyermek tekintetében, a tárgyi, személyi, biztonsági feltételei szerint javítóintézeti nevelt anya és gyermeke, illetve speciális szükségletű anya és gyermeke elhelyezését teszik lehetővé. A letartóztatásra ítélt fiatalkorú fogadása jelenleg nem biztosítható jogszerű feltételek mellett. Letartóztatás esetében a fogvatartás alatti terhesgondozást az Intézmény biztosítani tudja, a szülés időpontja előtt pedig javaslat tehető a Bv- Intézeti elhelyezésre, a Bv- kórházi befogadásra, ugyancsak a bv- intézetben történő végrehajtás lehetősége biztosíthatja a fiatalkorú esetében is az együttes elhelyezést és a jogszerű fogvatartás feltételeit egyszerre.

Az anya-gyermek részleg alkalmas arra, hogy akár javítóintézeti nevelésre utalt anya, akár a speciális szükségletű, központi speciális gyermekotthonban lévő anya a gyermekével együtt elhelyezhető legyen. Egyik jogcímen való befogadás sem teszi lehetővé azt, hogy az együttes elhelyezés a csoportokon belül kerüljön kialakításra. Ennek okai alapvetően az elhelyezett fiatalkorúak személyiségállapota, pszichés állapota, devianciái, a gyakori agresszió, amely nem biztosítana megfelelő körülményeket egy gyermek neveléséhez.

Az anya-gyermek részleg jellege miatt itt sem áll rendelkezésre külön befogadó csoport, illetve az egyetlen ilyen részleg működése okán a fiatalkorú érdeke is a befogadás, így a 12-16 és 16 és 21 éves kor közötti elhelyezés nem differenciált, az anya és a gyermek együttes érdeket megelőzi.

A javítóintézeti nevelésre befogadott anyák és gyermekeik családi jogállása különböző lehet aszerint, hogy az édesanya 18 év alatti vagy azt már a gyermek születésekor betöltötte, az anya családból vagy gyermekvédelmi gondoskodásból kerül az Intézménybe, illetve, hogy a kiskorú anya esetében van –e más törvényes képviselő a családi kötelékből. Így lehetséges, hogy az anya és gyermeke is nevelésbe vett, vagy az, hogy az anya családból kerül a javítóintézetbe és családba fogadással van már törvényes képviselője a gyermeknek, illetve lehetséges, hogy a 18. életévét betöltött anya gyakorolja teljes egészében a szülői felügyeleti jogokat, a javítóintézeti nevelés következtében fennálló korlátokkal.

Az anya gyermek együttes elhelyezés feltételei:

- az anya kérelme
- a törvényes képviselő hozzájárulása.

Az együttes elhelyezés megszüntethető, amennyiben az anya nem működik együtt a gyermek nevelésében, gondozásában.

Az együttes elhelyezést a jogszabályoknak megfelelően a gyermek egy éves koráig kell fenntartani, de az anya és gyermeke együttes érdekei szerint az igazgató döntési lehetősége annak a további, egy éves kor betöltése utáni fenntartása. Intézményünk szakmai indokok alapján preferálja az éven túli elhelyezést is abban az esetben, ha a javítóintézeti nevelés még fenn áll, az anya és gyermeke kapcsolata harmonikus, az anya aktívan részt vesz a gyermek nevelésében, magatartása megfelel az Intézmény Házi rendjében foglalt követelményeknek, így az anya javítóintézeti nevelésből való ideiglenes elbocsátása és azt követően a család együtt maradása valószínűsíthető. Továbbá az anya és a gyermek törvényes képviselője kéri az egy éves kor után is az együttes elhelyezés fenntartását.

Az Intézményben az együttes elhelyezés egy év után történő megszakítása úgy, hogy az vélhetően a gyermek esetében más típusú intézményes elhelyezést jelent, különválasztva az anyától, a gyermekvédelmi szakmai elvekkel ellentétes.

Az együttes elhelyezés szabályai hasonlóak a szabadságvesztésüket töltő felnőttekével, de ott nagyobb a valószínűsége a hosszabb tartamú szabadságvesztésnek, így a gyermek elválasztása után az anya más bv-intézetbe kerül, illetve a gyermek elhelyezésének pszichés feldolgozása más kérdéseket vet fel, mint az Intézményünk esetében. Intézményünkben egy év együttes elhelyezés, nevelés után a gyermek elszakítását követően, az anyát ugyanazon intézményben kell elhelyezni egy másik csoportban, „házon belül”, és egy jól működő, az anya aktivitására építő kapcsolatban elfogadtatni az anya- gyermek kapcsolat megszakítását, ami kontraindikált lehet.

Pedagógiai és szociális munkával törekszünk az anya magatartását és együttműködését figyelembe véve a lehető legkorábbi időpontban élni az ideiglenes elbocsátás lehetőségével. Az Intézményben, ebben a részlegben folyik a legintenzívebb előkészítő munka az elbocsátás előtt, ennek érdekében intézményi gyermekvédelmi szemléletünk és elkötelezettségünk messze túlmutat a jogszabályi kötelezettségünkön. A végleges vagy ideiglenes elbocsátást megelőzően a gyermekvédelmi intézményekkel, gyermekvédelmi gyámokkal és a családokkal együttműködve célunk úgy előkészíteni az elbocsátást, hogy az anya és gyermeke között kialakult kapcsolat fennmaradjon és együtt tudják folytatni életüket.

Az anya-gyermek részlegben az ellátás, nevelés, fejlesztés különösen differenciált munkát igényel, melyet a „két korosztály” nevelése mellett a sokkal intenzívebben megjelenő gondozási feladatok is kísérnek. Mind a javítóintézeti nevelésre utalt növendékek, mind a központi speciális szükségletűnek nyilvánított növendékek számos olyan tünetet mutatnak, amely miatt a gyermekkel való együttes elhelyezés különös figyelmet és a speciális szakértelmet igényel. Az intézmény más részlegéhez képest az anya-gyermek részleg szakemberei tekintetében még nagyobb állandóságot kell biztosítanunk, a kisgyermekekre tekintettel a helyettesítés az egyes munkatársak között elkerülendő.

Az anya-részleg gyermek munkája a teljes Intézmény rendszerébe integrált, de egyértelmű, hogy olyan sajátosságok is jellemzik, amelyek merőben más felkészültséget, ellátást igényelnek (pl.: fejlesztési, egészségügyi, képzési területen).

Az anya-gyermek részlegre történő befogadás történhet már a gyermek születését követően, illetve a befogadandó növendék lehetséges, hogy a terhességét vagy annak utolsó időszakát már az Intézményben tölti. A befogadás jellege és időpontja miatt az egyes esetek különböző feladatokat jelentenek.

Összességében, az egyébként a javítóintézetbe kerülő növendékek általános jellemzőin túl, az alábbi ismérveket kell a szakmai munka kialakítása során figyelembe venni:

- többségében a nem tervezett terhességre a fiatalkorú vagy fiatal felnőtt anyák nincsenek felkészülve, a terhességet a család nem támogatja, nincs a gyermeknek megnevezett apja, vagy a látszólag támogató családi környezet nem megfelelő,
- a terhességet traumák előzik meg,
- előfordul, hogy a terhességet ellenőrizetlen körülmények között töltötték a fiatalkorúak, a terhesgondozás nem volt megfelelő,
- a terhességet megelőző vagy a terhesség alatti életvitele a növendéknek, mind a szülést, mind a szülés utáni gondozást, mind a kisgyermek testi, lelki állapotát befolyásolhatja,
- gyakran nincs kielégítő információ a növendék megelőző életéről, életviteléről, tanulmányairól, kapcsolatairól, egészségügyi és pszichés állapotáról,
- amennyiben a gyermekkel együtt érkezik a növendék, nem mindig rendelkezik az Intézmény pontos, kielégítő információval a gyermekről.

Az anya-gyermek részleg szakmai munkájának specialitásai:

- Amennyiben a terhesség vagy annak egy része már az Intézetben eltöltött idő alatt történik:

- a születendő gyermek védelme már méhmagzati korban,
- a várható problémák feltérképezése, lehetőség szerinti megoldás keresése,
- megfelelő terhesgondozás,
- az anya testi, lelki felkészítése a szülésre és a gyermekgondozásra, nevelésre,
- a szülés előtti utolsó hetekben (lehetőleg egy hónapban) már az anya részlegben való elhelyezése a növendéknek,
- a szülés kísérésére, a növendék támogatása a kórházi ellátás alatt,
- a családi jogállás rendezésében való közreműködés,
- az eset specialitásainak megfelelő gyámhatósági döntések előkészítésében való közreműködés.

- Az anya gyermek együttes elhelyezés időtartama alatt:

- az anya és gyermeke együttes lakhatásának biztosítása,
- az anya és gyermeke életkorának, egészségi állapotának, egyéb szükségleteinek megfelelő ellátás biztosítása,
- az anya és gyermeke testi, értelmi, érzelmi, erkölcsi, akarati fejlődésének elősegítése,
- az anya gondozási, nevelési készségének, az anya-gyermek kapcsolat kialakulásának elősegítése, stabilizálása, a gyermek ellátásáért érzett felelősségtudat kialakítása,
- mentálhigiénés és egészségügyi ellátás biztosítása,
- a fiatalkorú, fiatal felnőtt, felelős szülői szerepet általában mintaként sem ismerő anyák képessé tétele a szülői szerepre (érzelmi kiteljesedés, gondosság, tudatosság, felelősség) úgy, hogy mellette saját és gyermeke életkori szükségleteit figyelembe vevő egyéni gondozása-nevelése, fejlesztése is megvalósuljon,
- a személyes célok megalapozása, a jövő tervezése (képzés, munkafoglalkoztatás, önálló életvezetés),

- reális jövőkép kialakítása: vágyak, képességek és lehetőségek harmóniájának megteremtése,
- a személyes döntéshozatal képesség kialakítása, felelősségvállalás (következményekkel való szembesülés), képességek kialakítása a stressz kezelésére.

Az egyéni nevelési terv elkészítésénél sajátosság, hogy a terv készítése figyelemmel legyen arra, hogy az anya gyermekével a végleges elbocsátásig vagy az ideiglenes elbocsátásig tartózkodik az Intézményben. A nevelési tervben ütemezni kell azt az időszakot, amely alatt a fokozott segítségtől kell eljuttatni az anyát ahhoz az ellenőrzött, azonban szinte önálló működésre képes szakaszig, mely a kikerülését, valamint önálló életét megalapozza.

A hosszú távú terv lépései képezik alapját azoknak a rövid távú terveknek, melyek pontosan meghatározzák egy adott időszak elérendő fejlesztési szintjeit, s kijelölik az ezekhez szükséges konkrét feladatokat, segítőket, a felelősök és határidők meghatározása mellett.

Különös figyelmet kell fordítani arra, hogy az anya tanulási időszakában gyermeke egyéni gondozási szükségletei legalább azonos prioritással kielégítésre kerüljenek, mint a gondozott édesanyáé.

Fontos feladat elősegíteni, hogy a kisgyermek szükségleteit lehetőség szerint elsősorban az anya elégítse ki és a munkatársak beavatkozása ne csökkentse az anya felelősségét, feladatellátási kötelezettségét, aktivitását.

Az anya önrendelkezéséhez az életkorának megfelelő autonómiát kell kapnia a javítóintézeti nevelés keretei között. Az önrendelkezés készségének fejlesztéséhez az anya támogatást, megerősítést kap. Az önálló életvezetésre, a családi életre való felkészítés kiemelt feladat. Az anya és a gyermek életkorától és fejlettségétől függően a legteljesebb mértékben részt kell veyen az őt érintő döntések, szolgáltatások megtervezésében, teljesítésében és értékelésében.

Mindezek figyelembevételével kerül kialakításra az anya – a kisgyermek ellátását is strukturáló - úgynevezett egyéni napirendje, mely folyamatosan, a szükségletekhez igazodva kerül változtatásra.

Megbeszélés szerint – a házirendben foglaltak alapján - bizonyos időközönként az anya általánosságban a gyermekével együtt kimenőt, eltávozást, szabadságot kaphat. Kivételes esetben egyedül is kimenőt kaphat, abban az esetben, ha a – gyermeke napirendjéhez igazodva - a gyermek nélkül elhagyhatja az otthon területét a javítóintézeti neveltekre vonatkozó szabályok szerint.

A képzés, a tanulmányi követelményeknek való megfelelés miatt a képzésben való megjelenés feltételeinek biztosításával (gyermekfelügyelet) vagy az egyéni tanrend elsajátításának szakszerű segítségével valósulhat meg.

Az anya gyermek részlegén elhelyezett növendékek az Intézmény szabadidős, kulturális, lelkigondozási programjaiban részt vesznek, részt vehetnek a gyermek napirendjéhez igazodva, illetve a megjelenés feltételeinek biztosításával (gyermekfelügyelet). Az anya-gyermek részleg az anyák és gyermekek számára külön speciális programokat is szervez (pl.: együttes meseterápia, játszóház, kézműves foglalkozások anya és gyermeke számára).

2.4. Jogerősen elítélt és letartóztatottakra egyaránt vonatkozó egyéni és csoportos nevelési eszközök, módszerek

Nevelési módszerünk középpontjában az egyéni fejlesztési terv és a csoportos foglalkozások állnak.

A nevelési egységek feladataikat önállóan, az egység vezetőjének irányításával, munkaterv alapján, az intézeti nevelés-gondozás érdekében egymás munkáját segítve, tevékenységüket összehangolva végzik.

Az intézmény nevelési - gondozási - fejlesztési szervezeti feladata: közvetlenül megvalósítani az intézet szakmai programját, pedagógiai, pszichológiai és szociális gondozási munkaforma segítségével.

Az **egyéni fejlesztési tervek** objektív alapját a nevelési követelmények adják. Annak, hogy az általánosan megfogalmazott elvárások alapján egyénre szabott tervet lehessen készíteni, elengedhetetlen eleme a növendék megismerése.

A megismerési folyamat az alábbiakból áll:

- hozott iratokból (előző iskolai végzettség, bírósági iratok, környezettanulmányok, elvégzett orvosi vizsgálatok, gyermekvédelmi alapellátás és/vagy gyermekvédelmi gondoskodás iratai),
- a pedagógus közvetlen megfigyeléseiből,
- a pszichológus által készített diagnózisból, ami kiterjed a megismerő funkciókra, az aktuális személyiség állapotra, az elvégzett tesztek eredményein alapuló véleményre,
- a szociális munkás és a pedagógus családlátogatásának tapasztalataiból.

Az anamnesztikus adatok, a pszichológiai és gyógypedagógiai vélemények, iratok, valamint a nevelő megfigyelései alapján kerül sor az egyéni fejlesztési terv elkészítésére.

A terv meghatározza a rövid és hosszú távú célok eléréséhez szükséges teendőket. Elsősorban, hogy a bekerülés első fokozatából hogyan lehet eljutni arra a neveltségi szintre, ami lehetővé teszi számára – a megrajzolt szocializációs út bejárásával – a magasabb fokozatra kerülést.

Előzményi összefoglaló (javítóintézetbe kerülés időpontjáig a folyamatot áttekintve, amennyiben a javítóintézetben volt letartóztatásban az előzményi iratokat felhasználva, az első interjú adatait felhasználva)

- **Az első interjúnak befogadást követő 15. napig kell elkészülnie, melyet a nevelő készít.**
- az egyéni nevelési terv szempontjából meghatározó jellemzők: pl.
 - a megjelenés - alkat, ápoltság, szomatikus érettség-, egészségi állapot, függőségek,
 - a magatartás aktuális állapota, kapcsolatteremtés, együttműködés, irányíthatóság, feladathoz, feladathelyzethez való viszony, aktivitás, koncentráció, figyelem, élelenség, impulzivitás,
 - hetero- és autoagresszió,
 - szexualitás,
 - motiváció, önszabályozás

- értelmi állapot - helyzetek megértése, érdeklődés, praktikus tanulás, kreativitás, találékonyság, fantázia, a kommunikáció,
- önkiszolgálás, önellátás, életrend, önelfoglaltság szervezése, önrányítás, önszabályozás mértéke,
- játéktevékenység, szociális viszonyulások, kötődések, alkalmazkodás a személyközi helyzetekben, empátia
- szokatlan viselkedéselemek, énkép, önértékelés, jövőkép,
- a vérszerinti szülők szociális körülményei, a család életvitele, a növendék családban elfoglalt helye, rokoni kapcsolatok; kapcsolat jellemzői;
- a korábban alap- és/vagy szakellátásban keletkezett információk értékelése, összegzése (a veszélyeztetettség oka(i), a szülő, az ellátott és a korábbi nevelői/nevelőszülői, valamint gondozási hely közötti együttműködés jellemzői);
- a növendék osztályfoka, helyzete a korábbi nevelési-oktatási intézményben,
- a növendék életének jelentősebb eseményei,
- speciális ellátási szükséglet felmerülése esetén az információk értékelése, összegzése (a korábbi kórházi, pszichiátriai és egyéb kezelések eredményei, esetleges javaslatai)
- rendőrségi eljárásokra, büntetőeljárásokra vonatkozó adatok, pártfogói vélemény, környezettanulmány tartalma;
- különleges ellátási szükséglet felmerülése esetén az információk összegzése (különböző szakértői és rehabilitációs bizottsági szakértői vélemények megállapításai, a magasabb összegű családi pótlékra jogosultságot igazoló dokumentum megállapításai);

A javítóintézeti helyzet összefoglalása (az intézményi tapasztalatokat, az előzmény iratokat, a családlátogatás, letartóztatotti látogatások találkozásainak tapasztalatait felhasználva) és a hozzárendelt célok meghatározása a következő 4 hónapra (40. napig elkészíteni), figyelemmel az anamnézisben foglaltakra

- a szülő, más családtagok és a növendék és a javítóintézet együttműködésének jellemzői, a növendék családhoz való viszonyulása, rokoni kapcsolatok, a kapcsolattartás értékelése, lehetőségei
 - célok, elvárások, támogatási lehetőségek
- megelőző gondozási helyhez való viszonyulás, kapcsolattartás, gyermekvédelmi gyámmal, pártfogóval kapcsolattartás
 - célok elvárások, támogatási lehetőségek
- a növendék beilleszkedése, a csoportban, az intézményben elfoglalt helye, társaihoz való viszonyulása, a csoportban való jelenlétének jellemzői, változása
 - célok, elvárások, támogatási lehetőségek
- a növendék nevelőihez, az intézetben dolgozókhöz való viszonya
 - célok, elvárások, támogatási lehetőségek
- a növendék beiskolázása, tanuláshoz való viszonya
 - célok, elvárások, támogatási lehetőségek
- a növendék munkához való hozzáállása, munkavégzésével kapcsolatos tapasztalatok, feladattudata;
 - célok, elvárások, támogatási lehetőségek
- a növendék jövőre vonatkozó elképzelései, tervei, ezek realitása;
- a növendék önálló életkezdesre való felkészülése, felkészültsége, felkészítése;
 - célok, elvárások, támogatási lehetőségek

- a növendék érzelmi állapota;
 - célok, elvárások, támogatási lehetőségek
- a növendék motivációja az intézettel kapcsolatban,
- a növendék erkölcsi értékrendje, bűncselekményhez fűződő viszonya, annak értékelése;
 - célok, elvárások, támogatási lehetőségek
- a növendék egészségügyi állapota
 - célok, elvárások, támogatási lehetőségek
- a növendék életének aktuális jelentősebb eseményei;

Egyéni nevelési terv értékelése

Jelenlegi helyzet összefoglalása az előzményekhez képest, a javítóintézetben történő változásokat, figyelemmel a meghatározott célokra.

- Mi az, ami pozitívan változott, ez minek köszönhető
- Mi az, ami nem változott vagy negatív irányba fordult ez minek köszönhető.
- A javítóintézeti nevelés időtartamához képest ki kell térni az ideiglenes elbocsátással kapcsolatos lehetőségekre

Az Intézményben a dokumentáció nagyobb része a növendékügyi és szociális irodán található, az egészségügyi iratok az egészségügyi szolgálatnál, az egyéni dossziékat a csoportvezető nevelők vezetik, melynek részei: nyilatkozatok, első interjú, kapcsolattartások, egyéni nevelési terv és kiegészítői, jutalmak és büntetések, zsebpénz és munkafoglalkoztatási nyilvántartás.

A javítóintézeti informatikai rendszerre (a továbbiakban: JIR) vonatkozó szabályok

A javítóintézeti nevelésre utaltak és az előzetes letartóztatásban lévők esetében a növendékekkel kapcsolatos adatokat, továbbá a fejlesztési folyamat dokumentumait a JIR rögzíti. Az SZGYF központi szerve látja el a JIR-rel kapcsolatos adatfeldolgozási feladatokat, üzemelteti a JIR-t, gondoskodik az adatbiztonsági követelmények teljesítéséről, és biztosítja az adatok hozzáférhetőségét. A javítóintézetben ellátott fiatalok és a vele együttesen elhelyezett gyermeke ellátásával összefüggő adatokat a javítóintézet igazgatója és az általa kijelölt szakember rögzíti a JIR-be. A fiatalok gondozásával, nevelésével, fejlesztésével és reszocializációjával kapcsolatos szakmai tevékenység JIR-ben történő rögzítése a miniszter által jóváhagyott és az általa vezetett minisztérium honlapján közzétett útmutatóban foglaltak alapján történik.

Szakértői csoport feladata

Az intézmény a javítóintézeti nevelési egység vonatkozásában szakértői csoportot működtet, melynek a pszichológus, a gyógypedagógus, és az orvos a tagjai.

- A szakértői csoport a fiatalok befogadását követő 30 napon belül, a fiatalok személyiségének, nevelési szintjének, értelmi képességeinek, egészségi állapotának feltárása érdekében elvégzi az adott szakma protokollja szerinti vizsgálatokat.
- A vizsgálat eredményei alapján javaslatot tesznek az igazgatónak a fiatalok egyéni fejlesztési tervéhez, jelzik, amennyiben a fiatalok sajátos nevelést, oktatást, gyógyítást igényel.
- A szakértői csoport tagjai munkájukat egyénileg végzik, de a vizsgálati eredményeik alapján megfogalmazandó javaslatok megtetele kapcsán team értekezletet tartanak.

Gyógypedagógiai, fejlesztő pedagógusi munka

Az Intézményben a javítóintézeti nevelési egységben egy gyógypedagógus, a központi speciális gyermekotthoni egységben egy fejlesztő pedagógus kerül foglalkoztatására. A javítóintézeti nevelési egységben feladatot ellátó munkatárs a szakértői csoport része, feladata egyrészt a diagnosztizálás, másrészt a fejlesztés.

A javítóintézeti gyógypedagógus munkája szorosan kapcsolódik a képzési, oktatási szakmai egység munkájához, közvetlen irányításában részt vesz az oktatási koordinátor is.

Csoportprogramok:

Az Intézmény már évek óta hangsúlyt fektet arra, hogy a nevelési és oktatási programok keretein belül, illetve azokat kiegészítve különböző csoportban megvalósuló programokat alakítson ki. Ebbe beletartozik a fiatalok szociális készségeinek fejlesztése, intenzív része a társas kapcsolatok erősítése, a közösségi aktivitás erősítése, a különböző kognitív- behaviorista programok, a humán tőke növelésére irányuló beavatkozások. Azok a programok számíthatnak nagyobb sikerre, amelyek komplex módon, egyidejűleg több kockázati tényezőt megcélözva kívánnak eredményt elérni. Elmondható, hogy a kedvezőtlen környezeti tényezők, elsősorban a biztonság- hiányos családi kötelék, negatív énképet, szorongásra való hajlamot, akár impulzivitást, kontrollálatlan viselkedést, a késleltetés képességének hiányát eredményezheti, ami mind hajlamosít magatartási problémák kialakulására, bűncselekmény elkövetésére és közvetlen vagy közvetett módon vezethet az áldozati szerephez.

A gyermekkorúak/fiatalkorúak deviáns viselkedésének kialakulási folyamata és az ebben érvényesülő kockázati tényezők alapján a fiatalkorúakra irányuló programok alapvető célja az, hogy mérsékelje a kockázati és erősítse a protektív tényezőket, illetve befolyásolja a fiatal fejlődésének folyamatát és gátolja a súlyosabb lépcsőfokra való továbblépést.

A protektív tényező fogalma egyrészt azokat a tényezőket jelöli, amelyek az egyént normakonform viselkedésre ösztönzik (ebben az értelemben gyakorlatilag a kockázati tényezők elmentéjeiről van szó), másrészt az életút vagy a személyiség olyan elemeit, amelyek – mintegy „pufferhatást” kifejtve – a kockázati tényezők kedvezőtlen hatását tompítják. Ezek azok az elemek, amelyekre a bűnmegelőzés építhet. Az Európa Tanács ajánlása a következő területeken javasolja a protektív tényezők hatásának erősítését:

- szociális, együttműködési és kognitív képességek javítása;
- szülő-gyermek kapcsolat javítása, egyértelmű, de nem önkényes szabályok;
- befogadó iskolai környezet, jelen esetben „intézeti”, sokirányú lehetőség a fiatalkorúaknak sikerélmény elérésére;
- közösségi kötődések javítása.

Cél, hogy a programokkal a fiatalok olyan tapasztalatokra, ismeretekre tegyenek szert, amelyeket eredményesen tudnak használni konfliktus- és problémahelyzetekben, illetve amikor negatív kortárshatásoknak vannak kitéve. A fiatalok azoknak az értékeknek és tulajdonságoknak az energiáit, amelyeket eddig normaszegő cselekvésekben mutattak meg, képesek legyenek áthelyezni egy konstruktív viselkedési struktúrába.

Ismerjék fel erősségeiket, képességeiket, lehetőségeiket, amelyekre építve pozitív célokat tudnak meghatározni. Így lehetőség nyílik megtapasztalni a döntéseik következményeit, a helyzetekben megjelenő érzelmeket, és a cselekedeteiket irányító értékeket.

Az eltérő értékek ütköztetése a csoporttagok között segíti az elfogadást, megértést, és a hatékony kommunikáció gyakorlását. Jó lehetőséget kínál a csoportkultúra alakítására. Azokban a szituációkban, ahol konfliktus, kortársnyomás, kortárs és felnőtt kapcsolatok alakulnak, kipróbálhatóak viselkedési alternatívák, megélhető ezek következménye, és a fiatal dönthet, hogyan cselekszik, milyen viselkedési mintát eredményes a számára.

Az Intézményben megvalósuló csoportprogramok különösen az élménypedagógia, az állatasszisztált terápia, jogtudatosság fejlesztésére irányuló programok, agresszió kezelésre, és szociális készségfejlesztésre irányuló programok, művészetterápiák.

A programok megvalósításának feltétele és függvénye a megfelelő szakemberek biztosítása vagy saját speciális képzéssel rendelkező munkatárssal vagy külső munkatárs biztosításával. A programok megvalósítása így nagymértékben a költségvetési források és a sikeres pályázati programok függvénye.

Egyéni esetkezelés jellemzői:

dipólusú, intenzív, koncentrált, a figyelem orientáció egyirányú, szabályok, követelmények, szerepek egyszerűek, a kapcsolat jellege döntően hierarchikus, visszajelzés azonnali, spontán problémakezelés célzott, a fókuszban folyamatosan a kliens, motivációt erősítő, mély, megtartó kapcsolat, megértés, belátás, átkeretezés lehetséges a segítő kapcsolatban, könnyebb a bizalmi légkört megteremteni, mint csoportban, személyes jellegű kapcsolat, kötődés kialakulása segítő és segített között, függés-függetlenedés (leválás) átélése, kialakítja és erősíti az önreflektív képességet, erősíti az autonómiát, mélyíti az önismeretet, reális és pozitív énkép kialakítására törekszik, hatékony megerősítéseket alkalmaz

Csoportos programok jellemzői:

közösségi jellegű, többsikű kapcsolat, a mellérendelt kapcsolatok modellálására van lehetőség, empátia növelő hatású, kompetencia élmény átélése, saját erőforrások mozgósítása, összetartozás élménye, szociális biztonság érzés, a kitaszítottság, marginalitás kezelése hatékony, referencia csoportok jelzése (pl. kortárs referencia csoport) erősíti a pozitív értékek rögzülését), a csoportkontroll erősebben érvényesül, mint a hierarchikus egyéni esetkezelés során, a normakövetés bensővé válását, rögzülését felerősíti, növeli a probléma érzékenységet, javítja a kommunikációs készségeket, az agresszió helyett a proszociális viselkedésminták megtanulása, begyakorlása, konfliktuskezelő technikák befogadása és gyakorlása, a frusztráció tolerancia szintjének az emelése, az indulatvezérelt viselkedés helyett a kontrollált viselkedés megtanulása, a társak iránti és a környezeti felelősségtudat erősítése, együttműködés, kölcsönös megértés és elfogadás, segítőkészség, közös gondolkodás, csapatszellem, kreativitás, egyéni és csoportos problémamegoldó, helyzetfelismerő és döntési képesség erősödése, csoportkohéziós és kompetencia élmény megszerzése, kommunikációs technikák verbális és nonverbális módjainak tanulása, kipróbálása, a szerepváltások kipróbálása, begyakorlása, önbizalom, a másokba vetett bizalom, a saját korlátok és személyes értékek felismerése, saját igények, szükségletek, erősségek tudatosítása.

3. Jogerősen elítélt és letartóztatottakra egyaránt vonatkozó tevékenységek

A lakókörnyezet rendben tartása, díszítése:

Növendékeink jelentős részének az otthon/ vagy akár a korábbi intézményes nevelés nem adta meg annak a lehetőségét, hogy saját tárgyakkal vegyék körbe magukat. A megszerzett tárgyaknak gyakran semmi jelentősége sincs, a tárgyak értéküktől függetlenül kerülnek egyik helyről a másikra. Ezért van kiemelt jelentősége az otthon rész közös kialakításának, rendben tartásának, saját készítésű tárgyakkal való díszítésének. Megtanulják, hogyan lehet otthonossá varázsolni az intézeti szobákat, hogyan lehet a közös helyiségeket évszakonként és ünnepenként újra alakítani. Megtanulják az eszközök használatát, sokan itt ismerkednek meg a leg-
alapvetőbb háztartási ismeretekkel.

A lakórész mindegyik helyiségéért más felel, ez könnyen láthatóvá teszi az elvégzett munkát. A lakókörnyezet rendben tartása az önkiszolgáló tevékenység része.

Pedagógiai munkánkban fontos helyen áll az igényes tárgyi környezet megteremtése. Ezért hangsúlyos feladatunk a rongálások visszaszorítása, a növendékek felelősségének erősítése a környezetük alakításában. Az évszakoknak és az ünnepeknek megfelelően a csoportok között dekorációs versenyeket hirdetünk meg.

Sportfoglalkozások

Növendékeink, gondozottaink fizikai és egészségügyi állapota feltétlenül szükségessé teszi a sportfoglalkozásokat. A játék öröme, a versenyek hangulata, izgalma mind fontos része egy fiatal életének. Sportolás közben egy újabb lehetőség nyílik a szabálykövetés begyakorlására. Az oktatás keretein belül minden növendék, gondozott számára testnevelés órák és a szakemberek függvényében szakórák is folynak, folyhatnak (karate, kosárlabda, futball). A kötelező testnevelés órákon kívül, a gyerekek érdeklődését és lehetőségeinket figyelembe véve vannak szabadon választható sporttevékenységek is heti rendszerességgel, ezeket is mindig a munkatársak speciális tudása, illetve a költségvetési források, pályázati források határozzák meg, így jellemzően lehetnek pl.: kosárlabdaedzések, futballedzések, zumba óra, zenés torna, stb..

A növendék számára elérhetőek a munkatársak által szervezett egyéb sportfoglalkozások is. A hétvégi programokban jelen vannak a sportversenyek, sportvetélkedők. Ezek az alkalmak gyakran a növendékek öntevékeny szervezésének credményei. Hagyományunk, hogy májusi kihívás napján, hogy együtt mozognak munkatársak és a növendék, illetve ilyenek az intézeti sport napok. A sportrendezvényeknek a sportoláson kívül nagy a pedagógiai haszna is. Nem csak tartalmaz, vidám programokról van szó, hanem arról is, hogy sportolás közben a fiatalok megtanulnak szépen nyerni és veszíteni, más módon tapasztalják meg és gyakorolhatják be a szabálykövetést, a csapatjátékot, az egymásra figyelést.

A természetjárás, a városnézés olyan tevékenységek, amelyek növendékeink számára eddig ismeretlenek voltak. A jó hangulatú csoport és tanulmányi kirándulások számos lehetőséget adnak nevelési céljaink megvalósításához. Növendékeink megtapasztalhatják, hogy a falakon belül közvetített normák működő értékek a kinti világban is. Növendékeinket elvihetjük elküldhetjük külső segítők által szervezett olyan kirándulásokra és táborokba is, amelyeket külső partnereink, vagy civil szerveződések, társadalmi szervezetek szerveznek.

Ezek a rendezvények igazi kihívást jelentenek a lányoknak, hiszen több napon keresztül együtt lehetnek ismeretlen környezetben, új emberekkel, olyan kortársakkal, akik a javítóintézetet hírből vagy úgy sem ismerik. Ezeket a lehetőségeket civil támogatóink széles körének köszönhetjük.

Szervezett, kötött szabadidős programok

Az Intézmény munkájában meghatározó, hogy a növendékeink számára a hagyományos oktatási-nevelési programok mellett minél több lehetőséget biztosítsunk a különböző terápiás programoknak, a szabadidős, kulturális programoknak, a művészeti tevékenységnek teret adó rendezvényeknek, egyrészt úgy, hogy azokat magunk szervezzük, másrészt külső lehetőségeket próbálunk igénybe venni.

Az Intézmény minden részlegén, a jogszabályi keretek figyelembevételével erőfeszítéseket teszünk, hogy a fiatalok életében minél több, egyébként a saját korosztályukra jellemző programot szervezzünk. Tekintettel az intézmény korlátozott költségvetési kapacitásaira az egyre szélesedő kínálatot a munkatársak elkötelezettségének, speciális tudásának köszönhetjük.

A munkatársak kezdeményezésére, szervezésével, sokszor szabadidejük terhére különböző speciális programok valósultak meg. Egyrészt olyanok, amelyek az intézményen belül is megvalósíthatóak, így a letartóztatotti csoportok is élhetnek a lehetőségeivel (élménypedagógia, állatasszisztált terápiák, színházterápia, vetélkedők, Ki Mit Tud-ok.). Másrészt a jogerős javítóintézeti és speciális gyermekotthoni csoportokban preferáltuk a falakon kívüli programokat (kirándulás, színház, stb.). Nagyon sokat jelentettek a külső szakemberek pályázati támogatással megvalósuló programjai, így pl. a szakkörök, az élménypedagógia. Ezek a programok külső szakértők vezetésével, de természetesen belső munkatársak aktív bevonásával zajlanak.

Az Intézmény éves programjában mindig jelen van a nemzeti/egyházi ünnepek, legtöbb esetben már az intézményre jellemző sajátos forgatókönyv szerint ünneplésben (Húsvét, Advent, Karácsony, Mindenszentek, Március 15., Augusztus 20., Október 23.).

Valamint a különböző országos kulturális programok, évfordulók helyi megrendezése is hagyományossá vált (Farsang, gyermeknap, pedagógus nap, stb.), valamint a teljes intézményi növendéki kört mozgósító rendezvények (pl. Szüni-Dö-Dö, Ki-Mit-Tud, Sport Nap) is beépítésre kerültek életünkbe.

Az intézmény minden évben, június első péntekén megrendezésre kerülő programja a Roma-Nap.

A cél egy olyan nap szervezése, amikor arról beszélhetünk, hogy a magukat roma származásúnak tartó neveltjeink, hogyan tudják vállalni cigánységüket, cigánységükből azt, amire büszkéik lehetnek, lehetnének. Számukra is meg akarjuk mutatni, hogy nekünk is fontos megismerni és megismertetni hagyományait.

Az Intézményben szervesen jelen vannak az önkéntes munka különböző formái. Ennek egyik része, amikor növendékeink vállalnak önkéntes munkát külső helyszíneken, intézményekben.

Más részben különböző munkafeladat ellátásban, egy-egy alkalomra vagy hosszabb időre önkéntesek segítettek a munkánkat. Néhány példa: for profit cégeknek az intézetet szépítő munkája (pl. : kerítésfestés, virágültetés).

Az ünnepekre való készülődést pl., az adventi vasárnapok közös eltöltése, a lakókörnyezet díszítése, az ajándékkészítés, a versek, énekek tanulása teszik ki. Évek óta működő hagyományunk az Intézmény kápolnájában rendezett karácsonyi műsor, és az ezt követő közös vacsora. A közös ünnepeken túl a csoportokban mindig nagy gonddal készülődnek a születésnapokra, az elbocsátáskori búcsúztatókra. Az ünnepek személyes megélése, az érzelmek átélése sokszor katartikus helyzeteket teremt az ünnepelt és a csoport életében egyaránt.

Életvezetési ismeretek, jogtudatosság fejlesztése

A fiatalok számára a mindennapi életben való eligazodáshoz, a társadalomban való részvétel biztonságához ad segítséget ez a program. A különböző kiscsoportos foglalkozásokon ismerik meg a fiatalok a közigazgatás rendszerét, a különböző szituációkban a joggyakorlás lehetőségeit. Megtanulják az érdekérvényesítés társadalmilag elfogadott normáit, a munkaerő piacon való megjelenés lehetőségeit. Helyzetgyakorlatok segítségével fejlesztik kommunikációs készségeiket, konfliktus megoldó képességüket. A megszerzett ismereteket, készségeket valószínűségi élethelyzetben, ügyeik intézése során gyakorolhatják.

Szabadidő a nevelésben:

Az intézményben elhelyezett fiatalok számára gyakran a szabadidő nem kapcsolódik össze az ismeretszerzésre, pihenésre, kirándulásra felhasználható idővel. Számunkra minden idő, amit nem iskolapadban kell tölteni, a szabadidő, amit kitöltenek az együttlét zajos eseményei. Sem felnőtt környezetük, sem az iskola nyújtotta szabadidős tevékenységek számukra nem vonzóak. Tapasztalataink szerint ők azok, akik nem vesznek részt az iskola szervezte programokon.

Kimaradnak, egyrészt magatartásuk miatt, másrészt a programok költségeit sem tudják megfizetni. Szinte nincs olyan növendékünk, aki tagja lett volna kluboknak, sportegyesületeknek. Ezért a szabadidős tevékenységeket két nagy csoportra osztva részei házi-, heti rendnek. Így szintén előre tervezhetően minden napnak van kötött foglalkozású szabadidős tevékenysége, és van olyan szabadidejük is melynek kitöltéséről maguk gondoskodnak.

A szakkörök mellett helye van a hitéletnek, a beszélgetéseknek, az ünnepekre való készülésnek, a hozzátartozókkal való kapcsolattartásnak.

A számítógépes ismeretek elsajátításához számítógépes szobával rendelkezünk, amelyet a tanulási időn kívül is igénybe vehetnek a fiatalok. Tapasztalataink szerint a tanulásban akadályozott fiatalok is nagy élvezettel, sikerélménnyel tanulnak számítógépen dolgozni.

Az Intézmény könyvtára rendelkezésre áll a tanuláshoz és a szabadidő eltöltéséhez egyaránt. A közösségi rendezvényekhez nagyméretű kultúrterem van. A kreatív foglalkozásokhoz kemencével, szövőszékekkel és sokféle alapanyaggal rendelkezünk.

A kápolna nemcsak a hitélet helye, itt rendezzük az ünnepi összejöveteleket, köztük az adventi vasárnapokat, a karácsonyi ünnepséget. Az épület nagyon jó akusztikájú, koncertek, zenei programok rendezésére kiválóan alkalmas, ilyen típusú rendezvényeknek alkalomszerűen ad otthont.

Kreativitásra nevelés

A manuális foglalkozások, szakköri vagy kreatív munka elnevezéssel a délutáni foglalkozások szerves részeként kerülnek be a napirendbe.

Az a cél, hogy a javítóintézeti nevelt és a letartóztatotti csoport tagjai megismerkedhessenek minden alapvető kézműves technikával, fogással, műhelytitkokkal. A technikák részben nehézségi fok szerint változnak, de időnként – az új növendékek miatt – ismétlődnek is. A tárgykészítési akciók nemcsak a birtoklási lehetőség miatt sikeresek (amit a növendék elkészít, az az övé), hanem lehetőség nyílik arra, hogy ízlésüket, szín- és formaérzéküket, kéz ügyességüket, fantáziájukat fejleszteni lehessen.

A manuális tevékenység mindig megnyugtató hatású, tehát terápiás jellege miatt is fontos. Foglalkozásaink némelyike folyamatos, heti rendszerességű, mások alkalomhoz, ünnepekhez évfordulókhöz kötöttek (pl. adventi koszorú-készítés, mézeskalács, tojásfestés, stb.). Lehetséges kreatív foglalkozások: Festés-rajzolás, papírmunkák, film munkák, fonalmunkák, hímzés, agyagozás, fazekasság, gyöngyfüzés, szőnyegszövés, mézeskalács készítés, tojásfestés, adventi koszorú-kötés, gyertyaöntés, terménykép készítés.

Az elkészített tárgyakkal egyes programokhoz kötődően kiállítást rendezünk.

Tehetséggondozás

Munkánk során a felzárkóztatás mellett a tehetséggondozás is fontos feladatunk, így a művészetek területén tehetséges növendékeink számára énekórákat, irodalmi köröket, rajz, kerámia szakkört szervezünk, illetve a kézműves foglalkozások jelentős része is kapcsolódik a tehetséggondozáshoz. Igyekszünk minden lehetőséget megragadni, hogy fiataljaink megmutathassák tehetségüket (pl. VarázsCsepp tehetségkutató, az Aszódi Szavalóversenyen, Vadvirág Fesztivál, Roma-Nap). A tanulmányi munkájukban jó eredményt felmutató diákjainkat a továbbtanulásra, szakmaszerzésre ösztönözzük, pályaaorientációval, szakma ismertetőikkel segítve pályaválasztásukat. Kapcsolatokat ápolunk, olyan oktatási intézményekkel, ahol elbocsájtásuk után folytatni tudják megkezdett tanulmányaikat.

Az UNICEF Magyar Bizottságának köszönhetően számos külső kulturális szabadidős és sport programon vehetnek részt növendékek (színházi látogatások, múzeum, mozik, kirándulást, koncert, sportrendezvény stb.).

4. Keresztény élet az Intézményben

Intézményben kiemelten fontosak az intenzíven jelen lévő aktív hitéleti foglalkozások. Ehhez nagy segítséget jelent a tárgyi feltételeket is biztosító, az Intézményben alapítása óta meglévő és 1989-ben felújított és azóta aktívan működő ökomenikus kápolna.

Az Intézet két szervezettel áll szorosabb kapcsolatban:

Magyarországi Református Egyház

Magyarországi Katolikus Egyház

Ezenkívül a Reménység Magjai Gyermekszolgálat Alapítvány munkatársaival, ifjúsági hitoktatójával biztosítjuk a hitgyakorlás és hitoktatás lehetőségét.

A ReMa Alapítvány alap gondolata, hogy a hitoktatásnak nem csak tudást kell közvetítenie, mivel a hitet magát nem lehet csak oktatni. Ezért a gyermekek, fiatalok értelme mellett az érzelmeiket és az akaratukat, vagyis a teljes személyiségüket kell tudni megszólítani, megérinteni. A gyermekeknek, fiataloknak nem csak megismerniük, hanem át is kell élniük a hitigazságokat ahhoz, hogy a hit bennük is kisaradjon, és növekedni tudjon, hogy életformáló erővé váljon. Ezt jelenti a megtapasztaláson alapuló hitoktatás, melyet az Alapítvány képvisel.

Minden héten egy alkalommal 3 órás foglalkozást (csoportonként félóra vagy együtt a részleg) tartanak, amelynek része a Bibliával való ismerkedés, a csoportos és egyéni beszélgetések és imák, a keresztény életéről filmek vetítése, énekek tanulása. Több alkalommal magyar, határon túli magyar, illetve külföldi vendégek is érkeznek a találkozókra.

A foglalkozások után lehetőség van négy szemközti konzultációra, tanácsadásra, áldásra, imásra.

Az egyházi ünnepeken (Húsvét, Advent, Karácsony), illetve havonta egy alkalommal, szombat vagy vasárnap esténként Istentisztelet volt a teljes intézeti növendéki kör számára, illetve egyéni találkozásra lehetőség a csoportokban. Ezen jeles egyházi ünnepekhez kötődően minden évben egész napos programot szervez a ReMa (pl: Húsvéti imaséta/ stációk).

Az Intézményben egyre több ehhez a körhöz tartozó segítő jelenik meg, aki önkéntes munkája alapjaként tekinti hitbéli elkötelezettségét és ezen keresztül szeretne a lányoknak személyes támogatást nyújtani.

Nyaranta kerül sor a ReMa által szervezett egy hetes belső táborra, amelyen Intézetünk valamennyi növendéke részt vesz. A tábor délelőtti programjai a Kápolnában kezdődtek biblia-történet feldolgozással, közös énekléssel, imával, majd kiscsoportos beszélgetésekkel folytatódtak. A programban részt vevő segítők a csoportokkal marad, ők vezetik a délutáni dráma, sport és kézműves foglalkozásokat, majd minden este külső meghívottak programjával zárult (pl. különböző meghívott gyülekezetekkel való zenés találkozás, zenekarok koncertje, bábelőadás, stb.).

5. Oktatás, képzés

Az Intézményben a javítóintézeti egységben elhelyezett gyermekeknek, fiataloknak, rendszeresen a jogszabályok által meghatározottan 18. életévig joga és kötelessége, hogy a szükségleteinek megfelelő oktatásban részesüljön, amennyiben javítóintézetben elhelyezett. Álláspontunk szerint többségében halmozottan hátrányos helyzetű gyerekként, fiatakként kiemelten fontos a reintegráció egyik fő módszereként az oktatásban való részvételt alkalmazni, hiszen a számukra korábban az egyéb hátrányok miatt gyakran kontraszelektíven működő köznevelési rendszerben elszenvedett hátrányokat éppen Intézményünk hivatott pótolni, korrigálni. Az Intézmény jogszabályban előírt feladatai között szerepel a nálunk bármely jogcímen elhelyezettek oktatásának, képzésének biztosítása.

A javítóintézetek szakmai történetében az oktatás mindig fontos szerepet játszott, az integrációs cél az oktatás, képzés nélkül elképzelhetetlen, megvalósíthatatlan. A letartóztatottak számára a belső képzésen kívül más lehetőség nem is adódhat, a jogerős javítóintézeti nevelésüket töltők számára pedig a belső oktatás egy egységes pedagógiai célrendszer megvalósítását teszi lehetővé. A külső oktatási intézményekben való részvétel a javítóintézeti neveltek esetében egy-két kivételes alkalomtól eltekintve – megvalósíthatatlan.

Az Intézményben az ellátottaknak 95%-ban jogszabály vagy a szükséglet miatt lehetetlen a külső képzésben való részvétele. Az Alapító Okirat, a jogszabályok, külön részletesen nem foglalkoznak azzal, hogy az Intézmény milyen feltételek és körülmények között, ehhez milyen szakmai létszámmal próbálja biztosítani az oktatást, képzést a 4 jogcímen befogadott fiataloknak, a további szükségleteket is figyelembe véve (pl: jogi elkülönítés, osztályfok, alap- vagy középfokú képzés, SNI, kettős szükségletűek (középsúlyos fogyatékkal élők) szerint. Ezt saját belső döntéseinknek és erőforrásainknak a keretei között próbáljuk megvalósítani.

Az Intézmény oktatási feladatainak kialakításánál többféle szempontnak is meg kell felelni. Egyrészt alapvetően az oktatás célja, az alapképzés hiányosságainak korrigálása, a növendékek, gondozottak ismereteinek bővítése, magasabb iskolai végzettség megszerzése. Mindezek által a fiatalok munkaerő-piaci esélyeinek növelése.

Másrészt figyelemmel kell lenni az Intézményben lévő sajátos jogi keretek betartására, a letartóztatott, javítóintézeti nevelti és gyermekotthoni csoportok speciális szempontok szerinti elkülönítésére. Az Intézmény pedagógiai programja illeszkedik a fiatalok sajátos helyzetéhez, személyiség állapotukhoz, ezért az oktatásukkal, képzésükkel kapcsolatos feladatokat az Intézet falain belül, saját munkatársak, közreműködésével oldja meg, ún. „belső iskolai” rendszer keretében.

A Fenntartó és az ellenőrzést gyakorló szervek (Ügyészség, Kormányhivatal) tudomásával az oktatás biztosítása érdekében, a szükségletalapú osztály szervezés érdekeit figyelembe véve a javítóintézeti nevelt és a letartóztatásba helyezett fiatalok a képzés és az ahhoz köthető programok keretében együtt lehetnek, illetve ugyanez vonatkozik a javítóintézeti nevelt és a központi speciális gyermekotthoni elhelyezettekre is. Letartóztatott és speciális gyermekotthoni gyermek ezen a foglalkozásokon sem lehet együtt.

A köznevelés rendszerében megjelenő egyre több támogatás és elvárás kevésbé jellemzi a belső iskolai rendszerünket, így pl.: számítástechnikai ellátottság, informatika, nyelvoktatás, digitális oktatás, továbbá tankönyvvel való ellátottság terén hiányosságok vannak.

A „belső iskola” „kvázi” önálló szervezeti egységként működik, önálló vezetője nincs, közvetlen irányítását a speciális gyermekotthoni vezető végzi, illetve munkáját az egyébként fejlesztő pedagógusi feladatokat is ellátó képzési koordinátor segíti.

Az intézetben tanuló fiatalok jellemzői:

- egy, két nem ritkán három év kihagyása után kerülnek ismét iskolapadba,
- tudásuk nem éri el a megszerzett bizonyítvány alapján elvárható szintet, a tanulás iránti motivációjuk alacsony szintű,
- saját képességeik megítélésében nem reálisak, inkább alulértékelik magukat,
- az iskolai végzettség megszerzését nem tartják a jövőbeli életük meghatározó elemének,
- a kinti iskolákban is, mint túlkoros tanulók voltak jelen,

- az utóbbi néhány évben megnőtt azoknak a tanulóknak a száma, akik már az alsó tagozatot sem tudták befejezni,
- az írás, az olvasás és a számolás alapszerveletei még a felső tagozatos végzettséggel rendelkezőknek is komoly nehézségeket jelentenek.

Az oktatás folyamata:

- Ismeretek feltérképezése
- A hiányzó ismeretek pótlása
- A meglévő tudás rendszerezése
- Magasabb iskolai végzettség megszerzése (az alapképzés befejezése)
- Középfokú oktatási rendszerbe való sikeres belépés, illetve a megkezdett képzés folytatása
- Piacképes konvertálható tudás megszerzése

Ennek érdekében:

- az intézménybe kerülés nem igazodik a tanítás megszokott szeptember-június ritmusához, ezért a tanév bármely hónapjában érkezhet új tanuló a csoportba,
- az intézmény jellegéből adódóan a tanulók nyáron is bent tartózkodnak, amely időszakban felzárkóztató képzés folyik,
- kivételes esetben a növendék tudása és szorgalma függvényében az általános iskolai tanulmányokban lehetőség van egy tanév alatt 2 tanév anyagából vizsgát tenni.

A befogadott fiatalok oktatását aktuális személyiség állapotuk határozza meg. Az intézmény mindkét részlegének szakmai programja, ehhez illeszkedve kiemelten fontosnak tartja a szükségletekhez igazodó, személyre szabott oktatást. Ennek megvalósítását a sokéves hagyományokkal rendelkező belső oktatási rendszerrel teremti meg.

Nagy kihívást jelent, hogy minden esetben a hozzánk került fiatalok oktatási szükségletéhez tudjuk alakítani iskoláztatásukat. A szükségletközpontú gondolkodás eredménye, hogy több esetben egy-egy lány speciális helyzetéhez kell az oktatás lehetőségét megteremtünk.

Az oktatási, képzési egységben a bekerülést követő néhány hetes, maximum egy hónapos ún. befogadó szakaszban kerül sor az ismeretek feltérképezésére, amikor is pedagógiai, pszichológiai felmérések, vizsgálatok történnek, majd párhuzamosan a javítóintézeti tervezéssel személyre szabott oktatási program kialakításra kerül sor. Az elkészített oktatási programot a féléves, éves vizsgák után az osztályfőnökök értékelik és elkészítik a következő időszakra vonatkozó terveket.

Ezt követően, a beszerzett dokumentumok alapján általános iskolai, speciális általános iskolai, szakiskola, szakközép iskolai, gimnáziumi oktatás keretében kezdődhet meg a valódi munka, a hiányzó ismeretek pótlása (felzárkóztatás), a meglévő tudás rendszerezése, magasabb iskolai végzettség megszerzése (az alapképzés befejezése), a középfokú oktatásba belépés, folytatása, piacképes, konvertálható szaktudás megszerzése.

A belső oktatási rendszer működésének alapjai:

1. partner iskolák:

- Aszódi Általános Iskola és Speciális Szakiskola – alpfokú képzésre
- Budapesti Komplex SZC Mándy Iván Szakközépiskola és Szakiskola – szakiskolai tanulók számára, - szakmatanulásra

2. fejlesztő pedagógusok, ún. (oktató)nevelők – tanári, tanítói, gyógypedagógusi végzettséggel, órarend szerinti foglalkozások

3. egyéni oktatási tervek – az intézményben várhatóan eltöltendő időhöz és a tanuló képességeihez igazodó féléves tervek

4. belső szakképzés – bejáró szakokkal felszolgáló

6. vizsgák szervezése a partner iskolák vizsgabizottságai előtt

7. a partner iskolában vagy más képző intézményben való tanulás „kijárás” lehetőségével

8. egyéni tanrend a befogadást megelőző köznevelési intézménnyel, a tanulók egyéni élethelyzete szükséglete szerint egyes esetekben tanulói jogviszonyukat a bekerüléseket megelőző iskolában marad, az iskoláktól kapott követelmények alapján folyik vizsgára való felkészítésük, vizsgáztatásuk.

Az oktatási munka része a nem szorosan vett tantárgyi tudások átadása, így az egészségnevelés, az anyaságra felkészítés, a tanmühelyi munkával a készségek, munkakultúra fejlesztése, a szakkereseti munkával a strukturált szabadidő eltöltés megszervezése.

Az oktatás, képzés keretei:

Növendékeink, gondozottaink vizsgára való felkészítése, tanmühelyi foglalkoztatása tanulócsoportokban folyik. A tanulócsoportok kialakításánál szempont a fiatalok iskolai végzettsége, személyiség állapotuk, és a jogi státuszuk, az elkülönítés szabályainak betartása. Növendékeink, gondozottaink nyolc tanulócsoportban, egyéni oktatási tervek alapján készülnek a vizsgákra.

A tanulócsoportok szervezésénél figyelembe kell vennünk az iskolai végzettség mellett, az elkülönítés szabályait is. A tanulócsoportok összetétele, iskolai végzettség szerint heterogén. Az osztályfőnökök és a vizsgára felkészítő fejlesztő pedagógusok feladata a differenciált oktatás és a tanév közben érkezők mielőbbi felzárkóztatása. A javítóintézeti részleg növendékeinek oktatásában, a tanév közben érkezők integrálása külön feladat.

Emellett, ha nem is a teljes képzési időszakot tekintve, de egyre több olyan – már minden szakmai területen elhelyezett – növendékünk van, akik sokkal több egyéni fejlesztést igényelnek alacsony tudásszintjük, sajátos nevelési igényeik vagy éppen súlyos magatartási zavaruk miatt. Egyéni fejlesztésekre a magasabb létszám miatt kevés a lehetőség.

A szakiskolai képzés (általában pincér, szakács, cukrász lehetőség) megvalósításának feltétele, hogy a szakmát tanulók számára egyrészt biztosított legyen a szakoktatók általi képzés, melyet az együttműködésben részt vevő intézmény biztosít, másrészt hogy a növendékek a gyakorlati képzésben is részt vegyenek, ennek színtere elsősorban az Intézmény konyhája, valamint a rendezvények, intézeti belső programok, ahol felszolgálhatnak és ételeket, süteményeket készítenek a tanulók. Emellett lehetőség van külső gyakorlati helyen is teljesíteni az előírt gyakorlatot a javítóintézeti neveltek számára. Az Intézményen belüli gyakorlati képzés és a sikeres szintvizsga együttesen biztosítja növendékeink, gondozottaink számára tanulmányaik

folytatásának lehetőségét, így a javítóintézeti nevelés ideje alatt megszerzett tudás, iskolai végzettség kézzelfoghatóan segítheti elő társadalmi integrációjukat.

6. Foglalkoztatás, önkiszolgáló tevékenység, munkafoglalkoztatás

A tanműhelyi foglalkozások a tavaszi, nyári és őszi időszakban a kertészeti munkákat jelentik. Továbbra is nagyon hiányzik egy főállású kertész munkatárs. A téli időszakban kézműves foglalkozásokon varrni, hímezni tanulnak a lányok, dekorációt készítenek, kézműves termékeket az évi különböző szokásos vásárookra, illetve ajándékokat a szeretteiknek.

A tanműhelyi foglalkozásokon azok a növendékeink is megismerkedhetnek egy-egy szakma alapjaival, szerezhetnek a gyakorlati életben hasznosítható tudást, pályaorientációs foglalkozásokon próbálhatnak ki tevékenységeket, akik még az általános iskolai tanulmányaikat folytatják.

Eddigi tapasztalataink szerint olyan ismeretekre van a legnagyobb szüksége növendékeinknek, amiket nőként, anyaként, a mindennapokban tudnak hasznosítani. Ezért a tananyagot elsősorban nyújtási ismeretekkel, anyaságra felkészítő foglalkozásokkal – kiemelten a várandósok részére – valamint háztartási, praktikus ismereteket feldolgozó foglalkozásokkal egészítjük ki.

A vizsgára felkészítés és a tanműhelyi tevékenységek mellett, sportfoglalkozások, tanulmányi kirándulások, természetjárás, múzeum- és színházlátogatás, állatkerti séta, tanulócsoporton belüli és tanulócsoportok közötti tantárgyi vetélkedők, szavalóverseny színesítik a mindennapokat, ahogyan írjuk leginkább a támogatásoknak köszönhetőem. A Nemzeti Ünnepek megemlékezései, a karácsonyi műsor és vacsora megszervezése és lebonyolítása is a fejlesztőpedagógusok feladata.

Növendékeink konkrét képzési tevékenységen túlmutató foglalkoztatása a letartóztatottak, a javítóintézeti neveltek számára is nélkülözhetetlen abban a munkában, amely során szociális hátrányaikat szeretnénk csökkenteni, sikeres integrációjuk esélyét növelni.

Az Intézményünkben szerves része a munkának, hogy az elhelyezettek számára evidencia legyen, hogy az önkiszolgáló tevékenységbe bekapcsolódnak, részt vesznek saját csoportjuk, ruházatuk rendben tartásában, segítenek a kertészetben, a parkgondozásban. A munka, a foglalkoztatás terápiás lehetősége sok segítséget nyújt.

Kiemelten fontos számunkra az ún. háziasszonyképzés. Szervezett keretek között minden növendékünk megtanulja azokat az alapvető háziasszonyi teendőket (sütés, főzés, varrás, gyermekgondozás, takarítás, mosás, vasalás), amelyre egy család tagjaként, anyaként a későbbiekben szüksége lesz. Az Intézményben ezek egy része az oktatás keretei között jelenik meg, másik része a mindennapi tevékenységek részeként.

A munkafoglalkoztatás lehetősége a fogvatartott növendékek és a javítóintézeti neveltek tekintetében a nem önkiszolgáló jellegű foglalkozások esetében lehetséges, kiemelten a konyhai kisegítő munkában, illetve a takarítási és a parkgondozási feladatokban.

7. Motivációs rendszer, jutalmazás, büntetés

A nevelés hátterét az általános szabályokra egységesen alkalmazott jutalmazási-büntetési rendszer képezi. A jutalmazás és büntetés alapelveit a jogszabályokban meghatározottak figyelembevételével a Házi rend foglalja magába. A Házi rend magatartási szabályokat állapít meg, melynek betartása megerősítést (dicséretet), megszegése pedig büntetést von maga után.

A jutalmazások és büntetések alkalmazásakor figyelembe kell venni a fiatalok egyéni különbözőségeit, életkori és fejlődési sajátosságait, személyiségük állapotát, fizikai és mentális teljesítőképességüket.

A magatartási szabályok, a házirend valamint a jutalmazási-büntetési rendszer az egyértelműség, következetesség, kiszámíthatóság, kölcsönös tisztelet, valamint az önrendelkezés alapelveire épül, és a fiatal számára világos kereteket biztosít.

A neveléseméleti tudományok is kiemelik, hogy az értékelés fontos a növendékek számára, ennek kapcsán erősíthetjük meg cselekedeteiket, vagy adhatunk információt arról, hogy másképpen kell tevékenykedniük.

Az értékelés az egyik legismertebb nevelési és oktatási módszer. A nevelés szempontjából értékelésről beszélünk akkor, ha jutalmazunk, elismerünk, vagy büntetünk, elmarasztalunk valakit.

A jutalmazás és büntetés problémaköre elválaszthatatlan az érték fogalmától. Amikor jutalmazunk, illetve büntetünk, akkor rendszerint az adott szűkebb-tágabb (család, iskola, pedagógus) értelemben vett társadalom értékrendjéhez viszonyítunk. A társadalmi normák, értékek elérése érdekében alkalmazzuk a jutalmazás és büntetés módszerét.

Egységes az álláspont abban, hogy a büntetés és a jutalmazás célja a büntető, jutalmazó személy által közvetített értékek megerősítése, az általa elvetettek gyengítése. A jutalmazás és büntetés funkciója a preferált tevékenység- és magatartásformák gyakorlása, a nemkívánatos magatartásformák és tevékenységek demotiválása, azaz magatartás- és tevékenységsszabályozó funkciót töltenek be.

A jutalmazás nagyon leegyszerűsítve pozitív megerősítést jelenthet attól függően, hogy ki, mikor, miért és hogyan adja. A jutalmazási formáknál fontos, hogy mind a verbális, mind pedig a külső jutalmazás együtt járjon a nonverbális jutalmazási formával, ugyanakkor a nonverbális jutalmazás önmagában is igen kedvező hatást tud gyakorolni a fiatalok motivációjára. Fontos, hogy kongruens, azaz hiteles legyen a verbális és a nem verbális jutalmazás, büntetés különböző formái, különben a növendékek kognitív disszonanciát fognak átélni.

Amikor büntetünk, akkor azt azzal a céllal tesszük, hogy a nem kívánatos cselekedeteket gátoljuk és korlátozzuk.

Hatékony a büntetés:

- megelőzi az elkövetendő cselekményt, vagy akkor lép be, amikor a növendék még éppen csak elkezdené a nem kívánatos tettet. Azaz a büntetés, tiltás, korlátozás a legátolni kívánt cselekvéshez kapcsolódjon
- intenzív és „megúszhatatlan” a büntetés
- megfosztja a megbüntettetett valamitől
- elég elrettentő, hogy a nemkívánatos viselkedést megszüntesse,
- személyre szabott legyen a büntetés
- konzisztens legyen büntetés
- a büntetést adó személyt a fiatal elfogadja,
- magyarázattal együtt büntetjük meg a növendéket
- a túlzott agresszív büntetés a növendéknek modellként szolgálhat, így viselkedésében is agresszivitást mutat

Büntetés adás alapelvei:

- az egyszer már büntetett viselkedést a továbbiakban mindig büntetni kell
- az egyszer büntetett viselkedés soha ne jutalmazódjon
- nem szabad túl súlyosan vagy túl gyakran büntetni, mert a növendék a büntetéstől fog félni, és nem a tett újbóli elkövetésétől
- a szigorúan tilos a növendéket fizikailag bántalmazni, testileg és lelkileg terrorizálni az alkalmilag, következetlenül „adagolt” büntetés inkább megerősíti a gátolni kívánt cselekvést, mint gátolja
- nem lehet kollektív a büntetés

Nagyon fontos pedagógiai eszköz, erősen motivációs tényező konkrét és közvetlen visszajelzést adni a növendékek állapota, teljesítménye vonatkozásában.

Napi értékelés: a képzési tevékenységet értékelő nagycsoport, amely a kiemelt eseményeket értékeli osztály és kivételesen személyes szinten. A csoportban napindító és napzáró számszerű értékelés minden növendéknek, amely alapja az együttműködés szintjeinek a napi feladatok elvégzésében.

Heti értékelés: a csoportban számszerű értékelés minden növendéknek a heti teljesítmény alapján

Havi értékelés: A napi és heti eredmények havonkénti lezárása a csoportban, ahol már megjelenik a rangsorolás, jutalmazás és kedvezmények elérésének lehetősége, a fokozati rendszer érvényesítése, illetve a képzési tevékenységben való részvétel havi értékelése

Intézetünk a növendékek motiválása és jutalmazása céljából sokféle értékelési motivációs eszközrendszert is alkalmaz pl.: az ún. kreditpont rendszert, illetve a fentiek szerint képzési tevékenységek értékelését, a napi pontrendszeres értékelést.

Ennek a gyakorlatnak a lényege, hogy a motiválatlan, teljesítményhez, értékeléshez nem szokott fiatal rövid, és hosszú távon is visszajelzést kapjon munkájáról. A mindennapi foglalkozások végén elhangzó dicsérő, vagy bíráló szavak összegződnek a napi értékeléseken. Ezt egészítik ki a havi, és félévi értékelések. A pedagógiai munkának az egyik leglényegesebb eleme ez a rövid és hosszú távú jutalmazási szisztéma. A dicséretnek, oklevelek mellett lehet tárgyjutalmat is kapni az összegyűjtött kredit pontok alapján.

A resztoratív szemlélet megjelenése

A resztoratív szemlélet a szabályszegést a közösség és az elkövető közötti konfliktusként értelmezi, ezért a büntetés kiszabása helyett a konfliktus következtében kialakult szükségletek megállapítását, és a károk helyreállítását tartja a legfőbb célnak. Ennek során kiemelt hangsúlyt kap, hogy a kárt okozó személy aktívan vállaljon felelősséget tettéért, és ajánljon fel a sérelmet szenvedett személyek vagy közösségek számára valamilyen jóvátételt.

A resztoratív szemlélet középpontjában az a gondolat áll, hogy minden konfliktushelyzet lehetőség a változásra, a megújulásra. Mindenki, aki érintett egy adott konfliktusos ügyben, egyenlő mértékben alakíthatja annak a végkimenetelét: egy független szakember segítségével megbeszéljük, ki hogyan élte át a történeteket, milyen érzelmek dolgoznak benne, és mit érezne megnyugtató megoldásnak. Ezekből az egyéni megközelítésekkel születik meg az a megegyezés, amely a konfliktus feloldását jelenti. Mivel minden résztvevő egyenlően veszi ki a részét a döntésből, ezért a létrejövő megoldás valódi jóvátétel mindenki számára. A sértő fél nem lesz megbélyegzett, a sértett pedig olyan kárpótlást kap, aminek a kimunkálásában ő is részt vett, amivel egyetért, amit el tud fogadni.

A resztoratív szemlélet elemeit használjuk a mindennapi tevékenység. Ezek olyan alapvető kommunikációs technikák, mint

- az én-közlések alkalmazása,
- az értő figyelem,
- érzelmeink megfogalmazása és felvállalása,

Tudatos használatuk megkönnyíti egymás megértését és elfogadását, biztonságot ad és segít a konfliktushelyzetek megelőzésében is, feloldásában is.

8. Utógondozás

A javítóintézetbe a fiatalok kerülhetnek saját családjukból és kerülhetnek a gyermekvédelmi szakellátás rendszeréből, akár otthont nyújtó ellátási formából, akár nevelőszülői családból. A gyermekvédelmi gondoskodásból kikerülő fiatalok esetében minden más nevelésbe vett fiatalhoz hasonlóan, a javítóintézeti nevelésre is ítélt fiatalok is megilleti az utógondozáshoz, illetve az utógondozói ellátáshoz való jog. Azonban éppen a javítóintézetből kikerülő fiatalok esetében gyakran az eredeti gondozási hely nem szívesen fogadja vissza a fiatalot, sem az önállóan működtetett utógondozói ellátói helyekre, sem a korábbi otthont nyújtó ellátás keretében vagy a nevelőszülői családba, mint utógondozottat. Ennek oka, hogy a fiatal korábbi életviteléhez a javítóintézetet megelőző környezetnek közvetlenül negatív élményei tapadnak, sok sérelem az ott dolgozókat vagy még a mindig ott nevelkedőket érte. A másik ok, hogy még a sikeres és hatékony javítóintézeti nevelés során is gyakori, hogy ezek a fiatalok az átlagosnál több problémával küzdenek, magatartási, életvezetési problémáik részben fennállnak, így az utógondozói ellátásban is több, illetve más típusú figyelmet igényelnek vagy igényelnének. Gyakran előfordul, hogy ezek miatt a problémák miatt az utógondozói ellátásban nem fogadják a fiatalokat.

Egyrészt a fenti okok, másrészt a javítóintézetbe érkező fiatalok igényei hozták létre, hogy a javítóintézetek is működtethessenek a javítóintézet keretein belül utógondozói részleget, melyben speciális támogatást tudnak nyújtani a volt növendékeknek.

A Bv-kódex, illetve a javítóintézetek rendtartásáról szóló rendelet keret jelleggel szabályozza az intézetek utógondozó tevékenységét.

E szerint az intézet utógondozó részleget működtethet, azon elbocsátott fiatalok számára, akiket a javítóintézet ideiglenesen vagy véglegesen elbocsátott, nagykorú és családjukba nem térhetnek vissza, és az elbocsátás idejére nem sikerül számukra lakhatási lehetőséget és meg-

élhetési feltételeket teremteni. Az utógondozó részlegben helyezhető el az a fiatalok is, aki tanulmányait szeretné befejezni az intézeti oktatásban, képzésben.

Az utógondozó részlegben, az intézmény a javítóintézetből elbocsátott fiatalok számára biztosítja a megelőző intézeti nevelés pedagógiai-pszichológiai hatásrendszerének folyamatosságát. Az utógondozottakkal folytatott szociálpedagógiai tevékenység közvetlen felkészítést tartalmaz az intézeti gondozás befejeződését követő élethelyzetre. Az utógondozó részleg feladata segítséget nyújtani a fiatal számára lakhatási, megélhetési feltételeinek megteremtéséhez, önálló életkezdéshez, életvezetéshez. A támogatás igény esetén mentálhigiénés gondozással is kiegészül.

Az utógondozói részlegnek a folytonosság biztosítása mellett nem feladata a javítóintézetben megkezdett nevelés folytatása. Az utógondozás a fiatal autonómiájára alapoz, döntési kompetenciájának szélesítésére törekszik. Fő törekvése, hogy elősegítse a fiatal társadalmi integrációját, tanulmányaiban, munkakezdésében, önálló életvitelének kialakításában támogatást nyújtson. Az ellátás a fiatalok élethelyzetének megfelelően a szükségleteikhez igazodik. Van, aki számára ez a lakhatást és a kedvezményes étkezés lehetőségét jelenti, míg másoknak a teljes ellátást és iskoláztatás is magába foglalja.

Az utógondozottak részt vehetnek a javítóintézet programjainak nagy részében, pl. tanulhatnak a belső iskolában, használhatják a sportpályát, a tornatermet és a könyvtárat, bekapcsolódhatnak a különféle szakkörökbe és az intézeti hitéletbe.

Utógondozásban részesülhet az intézetből elbocsátott fiatal, aki valamilyen oknál fogva nem térhet vissza családjába, önálló életkezdése, lakhatása, iskoláztatása nem biztosított és az elbocsátás idejére nem sikerült számára a megélhetési feltételeket előteremteni.

Ide helyezhető el az a volt növendék is, aki korábban elbocsátást nyert ugyan az intézményből ám az intézeti elhelyezésének ideje alatt megkezdett tanulmányait szeretné befejezni.

Az utógondozó részlegben történő elhelyezés a volt növendék kérésére történik az Intézeti Tanács javaslata alapján. Az elhelyezésről az igazgató dönt.

Az intézmény az utógondozottal minden esetben gondozási szerződést köteles kötni, amely a szerződésben a felek rögzítik:

- az utógondozás időtartamát
- az esetlegesen fizetendő térítési díj mértékét
- a gondozott által betartandó magatartási szabályokat (az utógondozói részlegben való tartózkodás feltételrendszerét)
- a gondozás tartalmi vonásait, az elérendő célokat és azok ütemezését,
- a gondozás megszűnésének eseteit a gondozási idő lejártá előtt.

Az utógondozott fiatal felnőtt önálló életvitelének kialakítását az Intézetben dolgozó, a fiatal korábbi nevelői vagy tanárai közül – egymás kölcsönös kiválasztásán alapuló eljárásban –, az igazgató által kijelölt, a gondozási szerződésben rögzített mentor segíti.

A mentor feladata – lehetőség szerint a javítóintézeti nevelés időtartama alatt megkezdett utógondozásra – előkészítés, mely magában foglalja a gondozási szerződés, fiattalal egyeztetett előkészítését, annak az Intézeti Tanács elé terjesztését.

A mentor feladata a gondozási szerződésben foglalt célok elérésében az utógondozott fiatal támogatása, az előírt szabályok betartásának ellenőrzése. A mentor javaslatot tehet a gondozási szerződés megszüntetésére, amennyiben az abban foglalt célkitűzések az utógondozott hibájából nem valósulnak meg, az utógondozott az előírt szabályokat nem tartja be, illetve, ha a gondozás okafogyottá válik.

A mentort munkájában támogatja a pszichológus, az iskolavezető által kijelölt tanár vagy fejlesztő pedagógus, a növendékügyi és szociális iroda családgondozó, illetve növendékügyi előadó munkatársa.

9. Utánkövetés

A Rendtartás szerint a javítóintézet saját döntése szerint utánkövetést valósíthat meg, mely szerint a javítóintézet a pártfogó felügyelő jelentései alapján az ideiglenesen elbocsátott fiatalok életkörülményeinek alakulását figyelemmel kíséri. A javítóintézet utógondozója a volt ellátott kérésére – a pártfogó felügyelővel együttműködve – tanácsadással, illetve az ügyeinek intézéséhez nyújtott segítséggel támogathatja a beilleszkedését, önálló életvitelét.

Az intézetekben az utánkövetés megvalósításának személyi és tárgyi feltételeit ki kell alakítani, ahhoz, hogy ezen célok strukturáltan, folyamatosan és az intézet működésében integráltan megjelenhessenek. Jelen intézeti kapacitások arra adnak lehetőséget, hogy az intézet az ideiglenesen elbocsátott javítóintézeti neveltek életútjáról a pártfogó felügyelőtől visszajelzést kapjon, illetve az intézetben jelentkező és segítséget kérő volt növendékeknek esetenként tud támogatást nyújtani.

10. Pszichológiai és mentálhigiénés szolgáltatás

Munkaterületek

A pszichológus az egyéni és csoportos foglalkozásokon, illetve a konzultációkon túl igyekszik minél több területen és módon részt venni az Intézet, a növendékek életében. A rendezvényeken való aktív részvétel, a mások által tartott csoportos foglalkozásokon való megjelenés, a tárgyalásra vagy kimenőre kísérés mind olyan tapasztalatokat ad, amelyek segítik a lányokkal való pszichológiai munkát. Ezekben a helyzetekben a növendékek viselkedéseiről való megfigyelések segítenek abban, hogy a pszichológiai foglalkozások során visszajelzéseket lehessen adni ezekről a tapasztalatokról, illetve alapot szolgáltatnak a foglalkozások céljainak meghatározásához.

Egyéni pszichológiai foglalkozások

A pszichológia munka legmeghatározóbb része továbbra is az egyéni pszichológiai foglalkozás. Előfordul, hogy a kapcsolat gyógyító ereje az egyetlen eszköz, amivel élni tudunk, mivel a lányok között sokan vannak átlag alatti vagy értelmi fogyatékos kategóriába eső intelligenciaszinten, ami a kognitív szintű munkát, a lelki dolgokról való közös gondolkodást az absztrakció képességének hiánya miatt lehetetlenné teszi.

A problémák jellegét tekintve tipikusak a következők:

- Családi kapcsolatok megszűnése vagy megromlása
- Feldolgozatlan trauma vagy veszteség
- Gyászfeldolgozás
- Szexuális abúzus feldolgozása
- Gyerekkori traumák, bántalmazás, elhanyagolás
- Szocializációs hiányosságok, társas készségekben való súlyos elmaradás
- Párkapcsolati gondok
- Szorongásos és indulatkezelési problémák
- A letartóztatás által keltet feszültségek kezelése
- Konfliktuskezelési gondok

A kitűzött célok:

- Trauma- és gyászfeldolgozás
- Az indulat- és érzelemkezelés fejlesztése
- A negatív énkép pozitív irányba történő változtatása
- Konfliktuskezelési és társas készségek fejlesztése
- Önérvényesítés javítása, sodorhatóság csökkentése
- Életvezetési tudatosság növelése
- Felelősség, önállóság növelése
- Énerő növelése
- Frustrációs tolerancia növelése
- Pszichés támogatás.

Csoportos foglalkozások

A direkt csoportalkalmakon túl célszerű minél több időt tölteni a csoportokban, hogy a szakember elérhető legyen azok számára, akik hozzá fordulnak, fordulnának, illetve fontos tapasztalat csoportos szituációban látni a lányokat, hiszen a kétszemélyes helyzetben és a csoportos helyzetben tanúsított viselkedés nagyon eltérhet egymástól. Gyakran előfordul, hogy az ilyen látogatás alkalmával látott viselkedések később az egyéni foglalkozások témáját képezik és lehetőséget teremtenek arra, hogy reálisabb, teljesebb körű képet alkothassunk egy-egy lány viselkedéséről.

Véleményírás

Minden letartóztatásba helyezett, illetve javítóintézeti nevelésre utalt növendékről készít véleményt a pszichológus. Az első beszélgetés az első interjúé, a második és harmadik alkalommal személyiségteszteket vesznek fel. A javítóintézeti neveltek esetében MAWi teszt felvételére (általában ez dupla alkalom kell legyen) kerül sor. Abban az esetben, ha feltételezhető az értelmi fogyatékoság a MAWGYI-R gyermek teszt használt. A letartóztatottak esetében, - mivel a MAWi jóval időigényesebb - RAVEN teszt használata a meghatározó. Mielőtt a hivatalos pszichológiai vélemény elkészülne, a lányok visszajelzést kapnak teljesítményükről, az eredményekről. Ez a pszichológus és a növendékek közötti partneri viszonyt erősíti azzal, hogy a lányok a róluk alkotott képre reagálhatnak.

Ezen kívül az önismeretük fejlődését is szolgálja a visszajelzés, illetve lehetőséget teremt arra is, hogy közös célokat tűzzenek ki. Ez a beszélgetés kiemelkedő jelentőséggel bír, hiszen ekkor kerül szóba a titoktartás kérdése is, ami a bizalom megalapozásának fázisában nagyon fontos. Ha a növendék azt éli meg, hogy nem bízhat pszichológusára információit, a közös munka lehetetlenné válik. Ugyanakkor a fiatalnak azt is tudnia kell, hogy az intézetben dolgozó pedagógusok egy csapatban dolgoznak, így bizonyos információk szükségszerűen ismertté válnak. A nyílt kommunikáció így azt eredményezi, hogy a növendék megerősítésként éli meg a figyelmünket, hogy konzultálunk róla, míg, ha ez nem így történik, úgy érezheti „kibeszéljük”. Az elkészült véleményekből egy bekerül a fiatal iratanyagába, valamint a csoportnevelő és az osztályfőnökök is kapnak belőle egy-egy példányt, lehetőséget teremtve a növendékekkel kapcsolatos célokról való beszélgetésre.

A pszichológus állandó tagja az Intézeti Tanácsnak, így részt vesz az összes javítóintézeti és letartóztatott növendékeket érintő teamen, illetve azokon a megbeszéléseken, amelyek egy-egy növendékekkel vagy egy csoporttal kapcsolatos helyzetkezelésről szólnak. Ugyancsak a döntéseket előkészítő tanári megbeszéléseken, illetve külön konzultáció keretében szervezett egyéni megbeszélések folynak egy-egy növendék kapcsán az osztályfőnökökkel. A vezetőkkel, növendékekügi munkatársakkal, nevelőkkel való konzultáció napi szinten jellemző.

Családi konzultáció, családterápia

A fiatalok vagy törvényes képviselője kérelmére, az igazgató engedélyével háromhavonta családi konzultáción vehet részt, amely a javítóintézetben megvalósuló kötetlen kapcsolattartási forma, melyen a kapcsolattartásra jogosult személyek vehetnek részt. A családi konzultáció, családterápiás foglalkozásokat pszichológus vagy terápiás foglalkozások tartására jogosult személyek vezetik, számát a terápiás szükségletek határozzák meg. A családi konzultáció és a családterápiás foglalkozás nem minősül látogatófogadásnak. Családi konzultáció nem büntetési elkövetésben lévő fiatalok között is létrejöhét, valamint engedélyezhető javítóintézeti neveltek és etében javítóintézetben kívül is.

11. Egészségügyi munka

4 fő állású ápolónő, heti 1 rendeléssel belgyógyász, heti egy rendeléssel gyermekorvos, heti 1 rendeléssel pszichiáter, negyedévente nőgyógyász és a dolgozók számára foglalkozás egészségügyi orvos adja az intézet egészségügyi stábját. A megbízási jogviszonyban lévő orvosok pótolják a Rendtartásban előírt orvosi munkakört. A rendelési időn túl sürgős esetben behívhatóak, illetve telefonon történő konzultáció is elérhető.

A saját és szerződött munkatársak az egészségügyi ellátás alapját jelentik, de természetesen nagyon sok esetben kell szakrendeléseket igénybe venni. A beérkező lányok nagy része elhanyagolt állapotban érkezik. A legelhanyagoltabb területek a fogászat, sokan befogadásuk előtt soha életükben nem részesültek kezelésben, egyre gyakoribbak az elhanyagolt krónikus betegségek, és egyre többször találkozunk már elfelejtettnek hitt nemi betegségekkel, illetve magas kockázatot jelentő fertőző betegségekkel. Gyakrabban fordul elő a szifilisz és a hepatitis C és B fertőzés. A hozzánk érkező fiatalok rendszeresen elvonási tünetekkel érkeznek, illetve a fertőző betegségek is egyre gyakoribbak. Szerzett immunhiányos megbetegedésben szenvedő fiatalok eddig intézményünk még nem fogadott be.

Az egészségügyi munkatársak látják el az Intézet mindhárom részlegében az egészségügyi ügyeletet, kísérik orvosi vizsgálatra a növendékeket, biztosítják a nappali felügyeletét az egészségügyi részlegén elhelyezett növendékeknek, biztosítják a felügyelet a befogadott növendékek mellett a befogadási időszakban, tartják a kapcsolatot a külső megbízotti jogviszonyban dolgozó házi orvossal, nőgyógyással, gyermekorvossal, pszichiáterrel, illetve a területileg illetékes védőnővel, továbbá ellátják az asszisztenciát.

A szakorvosi rendelésekre történő kísérések egyre nagyobb munkaerő kapacitást igényelnek, figyelemmel arra, hogy a rendelésre történő kísérés során fokozott a szökés veszélye.

Tekintettel arra, hogy intézményünk egyik alapelve, hogy a hozzánk befogadott növendékeket, gondozottakat meg tudjuk tartani, elérhetővé váljanak számunkra és hosszabb időtartamú saját vagy megelőző intézményekből való jogellenes távollét után egy megfelelő, kötődésen alapuló kapcsolatot alakíthassunk ki kapacitásunkon felül biztosítjuk kockázatos esetekben a külső orvosi vizsgálatokat (pl., 2 munkatárs és gépkocsivezető kíséréte). (A bírósági, szabálysértési eljárásokra való kísérés hasonló problémákat vet fel.)

Az egészségügyi munkatársak a szokásos feladatok mellett a „kvázi” befogadó csoport(ok) működtetését is biztosítják.

A nevelési módszerek mellett kiemelt feladatnak tekintjük, hogy a befogadott fiatalok egészségügyi státusán minél gyorsabban és minél jelentősebben javítsunk. Ez sokszor rendkívüli erőfeszítéseket igényel figyelemmel arra, hogy nem a saját, hanem az általános állami rendszerhez csatlakozva kell mindezt megoldanunk.

A pszichiátriai problémával küzdő gyerekek időszakos ellátása az egészségügyi részleget is terheli. A biztonsági elkülönítésben az egészségügynek aktív szerepe van.

Az egészségügyi részleg évente két alkalommal szűrést szervez az Anonim AIDS Tanácsadó Szolgálat segítségével.

Az egészségügyi részleg munkatársai részt vesznek a Népegészségügyi Szolgálat és az intézet közötti kapcsolattartásban.

11. Növendékügyi és Szociális iroda feladatai

Az egyes nevelési egységeknek, így a javítóintézeti nevelési egységnek és a speciális gyermekotthoni egységnek külön-külön munkatársa(i) látják el a jogszabályok által meghatározott feladatokat, együttműködve a nevelési egységek szakmai vezetővel, a nevelési egységekben dolgozó nevelőkkel, pszichológusokkal, az oktatási-képzési részleg munkatársaival.

Az iroda munkatársai állandó tagjai az Intézeti Tanácsnak, illetve részt vesznek a szakmai munkacsoportokban, esetmegbeszélő csoportokban.

A Növendékügyi és Szociális Iroda gondoskodik a javítóintézeti nevelés és a javítóintézetben végrehajtandó letartóztatás jogi feltételrendszerének érvényesüléséről.

A növendékügyi és szociális iroda feladata:

- A letartóztatás során a szükséges hivatalos ügyek intézése, különös tekintettel a letartóztatás jogszerű végrehajtására, a nyomozati, az ügyészi és bírósági szakban a fiatakorúak megjelenési kötelezettségeinek biztosítására, a kirendelt vagy meghatalmazott védőkkel való kapcsolattartás biztosítására,

A javítóintézeti nevelés, együttes elhelyezés során szükséges hivatalos ügyek intézése, különös tekintettel a befogadásra, illetve az elbocsátásra;

- a javítóintézeti nevelésből történő – ideiglenes – elbocsátás szakszerű előkészítése, a pártfogókkal való kapcsolat biztosítása
- együttműködés a hivatásos gyámokkal, illetve a fiatalok törvényes képviselőivel;
- a kapcsolattartás jogszerű rendjének biztosítása,
- szökések esetén a Rendtartás szerinti intézkedések megtétele;
- a kapcsolattartás mindazon intézményekkel, amelyek a növendék eddigi életében jelen voltak;
- a növendékek iratainak beszerzése,
- a családdal, illetve gyermekvédelmi gondoskodás esetén a szakellátást biztosító intézménnyel, illetve lehetőség szerint a családdal való kapcsolatfelvétel, az alapellátási intézmények bevonásával a kapcsolatok támogatása, az eltávozások, szabadságok, illetve az elbocsátás előkészítése,
- az együttműködés a területileg illetékes külső segítő intézményekkel a növendék későbbi életének rendezése érdekében.

13. Rendészet

Az Intézet működésének, a letartóztatottak 24 órás felügyeletének biztosításában, a fiatalok, a munkatársak és az intézet biztonságának fenntartásában jelentős szerepe van a rendészeti szolgálatnak.

Az Intézetben a rendészeti és porta szolgálat és külön a portaszolgálat 3 munkaterületen lát el feladatokat: portaszolgálat az intézet bejáratánál, biztonsági ügyeleti szolgálat a központi épületben, a letartóztatott növendékek kísérését biztosító szolgálat.

Az Intézetben a letartóztatottak esetében az otthonépületen kívüli mozgásokat a biztonsági szolgálatot teljesítő rendészek biztosítják. A létszám arra ad lehetőséget, hogy 24 órás váltásban, egy időben többségében egy fő, kivételes esetben két fő lásson el szolgálatot.

A plusz egy fő foglalkoztatása 8.00.-20.00. óra között jelentősen megkönnyíti, megkönnyítene a napközbeni feladatok ellátását, különösen a növendékek külső területen való foglalkoztatása során a felügyelet biztosítása tekintetében.

Ezen feladatkörben a rendész feladata az épületek közötti kísérések (oktatási termek, tornaterem, ebédlő, egészségügy, stb.) bármilyen zárható területen kívüli őrzése a fiataloknak.

A rendész feladata továbbá többek között a rendkívüli események, a riasztások kezelése, a rendőrség fogadása szállítások, befogadások esetében (átadás-átvétel), az látogatás felügyelete, a csomagok átnézése, éjszakai szolgálatban az Intézet területének biztosítása.

A növendékügyi és szociális iroda munkaidőn túli befogadás esetében a rendészeti szolgálatnál elhelyezett dokumentumok alapján történik a befogadás az ügyeletes vezető, ennek hiányában az ügyeletes nevelő kolléga bevonásával.

Fontos szerepe van a rendésznek a növendékek kapcsolattartása tekintetében. Látogatások során ellenőrzik, hogy a látogatási engedélyen szereplő személy érkezett-e, őket regisztrálják, a behozott csomagot ellenőrzik, a növendéket a látogató szobába kísérik, felügyelik a látogatás rendjét, majd a látogatás végén a növendéket átvizsgálják, és a csoportjába kísérik.

A növendékeknek a hozzátartozókon kívül hivatalos kapcsolatai is lehetnek, amit a be- és kiléptetés, a helyiség biztosítása, a növendékek kísérése tekintetében szintén a rendészet bonyolítja le.

A rendész munkatársak közreműködnek a fiatalkorúak rendőrségre, bíróságra, valamint egészségügyi ellátásra szállítása tekintetében is, szorosan együttműködve a Növendékügyi és Szociális Iroda munkatársaival.

Feladatuk és szerepük a munkaidőn kívüli időszakban megnő. Korai szállítás esetén az éjszakai gyermekfelügyelőkkel együttműködve felkészítik a növendéket az útra. Késői érkezés esetén fogadják a fiatalkorút, biztosítják az átöltözését, az étkezését és csak ezt követően kísérik a csoportba.

Munkaidőn kívülre eső baleset, sérülés, betegség esetében, amennyiben indokolt mentőt hívnak és ha szükséges, úgy intézkednek a rendőri kísérés biztosítása érdekében is. Ezekben az esetekben értesítik az intézet vezetését, illetve konzultálnak az ügyeletes vezetővel

Az intézetünkbe érkezett külső személyek ellenőrzése, be- és kiléptetésén túlmenően feladatuk a gépjárművek be- és kiengedése, biztonsági ellenőrzése is.

Amennyiben az egészségügyi szolgálat munkatársa egyéb kötelező elfoglaltsága miatt nem tartózkodik a helyén és a betegszobán növendék van elhelyezve, úgy a rendésznek kell átvennie a felügyelet ellátását. Mindemellett napközben ellátják a növendékek orvoshoz, pszichológushoz, látogatóhoz történő kísérését, biztosítják továbbá az étkezések, az udvaron történő csoportos mozgások, a délutáni sportfoglalkozások rendjét a letartóztatottak esetében.

A Rendtartás előírása alapján a letartóztatott fiatalkorúak felügyeletéről technikai eszközökkel is gondoskodni kell. Az Intézet utcai frontján, a letartóztatotti ház épületében és az udvaron több ponton rendelkezünk kamerával, ami a rendészeti iroda monitorjain láthatóvá teszi a mozgásokat. A kamerák felvételeit a rendszer rögzíti, megőrzi és visszajátszhatóvá teszi.

A szolgálat munkatársai tevékenységüket megfelelően dokumentálják, továbbá a feladataik ellátása során szorosan együttműködnek az Intézet munkatársaival.

A rendészet munkájához szorosan hozzá tartozó technikai védelem megerősítése jelentős korszerűsítésre szorulna az Intézetben. Szükséges lenne további kamerák elhelyezése a főbejáratnál, a központi parkolóban és az ebédlőben, ahol a látogatások zajlanak. A letartóztatott növendékek otthonépületében szükséges lenne a nyílászárók felújítása, mert mechanikus nyomásra könnyen kinyílnak, kvázi formálissá téve a technikai védelemmel ellátott be- és kiléptést.

14. A munkatársak kiválasztásának és szakmai felkészültség biztosítása

A személyi feltételeket a jogszabályi előírásokhoz, így javítóintézetek rendtartásáról szóló 1/2015 (I.14.) EMMI rendelethez igazodva kell kialakítani.

A kiválasztás az a döntés-előkészítési folyamat, melyben fel kell mérni, hogy az állásra jelentkezők közül melyik jelölt milyen valószínűséggel lesz képes az elvárt teljesítmény elérésére, illetve a potenciális munkavállalók rangsorolása.

Az eredményes kiválasztás biztosítja, hogy a munkakör követelményeinek és a szervezet jellemzőinek megfelelő képességekkel, szaktudással, készségekkel és személyiségjegyekkel

rendelkező személy kerüljön a megüresedett pozícióba. A kiválasztási folyamat eredményességét az alkalmazottak jövőbeni teljesítményeinek alakulása minősíti.

A folyamatban a vezetés dönt a munkába állási folyamat elindításáról. A javítóintézet a belső, közvetlen, a vezető és a szervezet általi kiválasztást alkalmazza.

Az intézmény munkatársainak kiválasztásánál a megfelelő végzettség és szakmai gyakorlat mellett fontos szerepet kap a megértő, elfogadó attitűd, a módszertani sokszínűség és a humorérzék. Elvárás emellett, hogy a munkatársak rendelkezzenek olyan képességgel, hobbival, amellyel a nevelőotthoni tevékenységet színesebbé, érdekesebbé teszik, és a gyermekek ügyességét, fantáziáját, kreativitását fejlesztik. A legfontosabb követelmények közé tartozik a team munkában való együttműködés képessége.

A kiválasztás során alkalmazzuk, a közigazgatási rendszerben működő pályáztatási lehetőséget, egyéb hirdetéseket.

Az új munkaerő felvételét, a kiválasztást igényfelmérés előzi meg; majd az igényfelmérés eredményei meghatározzák a felvételi folyamatot. Nemcsak a felvétel és a kiválasztás, hanem a munkaerő megtartása is elsődleges jelentőségű; sok problémát hordoz magában. Ezért a kiválasztás során a munka bemutatásánál nemcsak érdeklődést kell felkelteni, hanem az elvárásokat is részletesen ki kell fejteni, hogy az adott munkára jelentkezők minél alaposabban át tudják gondolni képességeiket, készségeiket, a hatékony munkavégzéshez szükséges kompetenciáikat. Az adott munkára jelentkezőnek tisztában kell lennie azzal, hogy milyen tudás birtokában és további tudás megszerzésével, fejlesztésével, a fejlődés irányába való elköteleződéssel válhat az adott területen hatékony munkaerővé.

A szakmai munkatársak kiválasztásánál a vezetők mellett jelen lehet az intézet pszichológusa, illetve az adott szakterületen nagyobb tapasztalattal rendelkező munkatárs (pl.:képzési koordinátor, csoportvezető nevelő)is. A javítóintézeti dolgozótól elvárt kompetenciák, személyiségjellemzők meglétének megítélésében, illetve a kizáró okok feltárására a pszichológus, illetve csoportvezető nevelői is tud a vezetőknek hatékony segítséget nyújtani.

Munkatársak lehetnek azok, akik:

- büntetlen előéletűek, illetve a Gyvt. által előírt speciális hatósági erkölcsi bizonyítvánnyal rendelkeznek
- adott munkakörhöz tartozó pályázati feltételeknek megfelelnek
- vállalják a többlépcsős kiválasztási rendszerben való részvételt
- kellő motivációt éreznek magukban arra nézve, hogy bűnelkövető, halmozottan hátrányos helyzetű fiatalokkal foglalkozzanak, és magukénak érzik az alább felsorolt tulajdonságokat: határozottság, rugalmasság, éberség, empátia, helytállni akarás, példamutatás, reális önértékelés, tisztesség, korrektség, kölcsönösség, mások iránt érzett felelősség, terhelhetőség, előítéletektől való mentesség, megfelelő konfliktuskezelő képesség, humorérzék

A javítóintézetekben munkaköri sajátosságnak tekinthető a zárt intézményben történő munkavégzés elfogadása. A munkatársnak el kell fogadniuk az intézet zárt jellegét, meg kell szoknia a biztonsági előírások miatt meglévő, az ablakokon lévő rácsokat, a magas kerítés látványát és a kapuk, illetve az ajtók szigorú rend szerinti használatát. Emellett adott helyiségek kamerák-

kal felszereltek, a munkatársak önmagukat azonosító saját kártyájuk segítségével léphetnek be és ki az épületből, illetve ennek segítségével közlekedhetnek.

A kiválasztási rendszer szisztematikus működtetését nehezíti, hogy a feladatokra, munkakörökre jelentkezők aránya csökken, mely kiválasztást és a munkakerő megtartását is nehezíti, növekvő fluktuációhoz vezet, illetve a más területekhez képest a versenyképesség csökkenése is fluktuációt idéz elő.

16. Továbbképzések

A pedagógiai tevékenység minőségét meghatározó szolgáltatásokat rendkívül fontosak. A szakmai továbbképzések rendszere az alábbi tevékenységekből áll össze:

A munkatársak elfáradásának, kiegészének megelőzésére, és szakmai személyiségük fejlesztése érdekében önkéntes alapon egyéni és/vagy csoportos szupervíziót biztosítunk, első sorban a költségvetési lehetőségek függvényében, illetve minden a növendékekkel közvetlenül foglalkozó munkatárs számára kötelezően esetmegbeszélő csoportot működtetünk havi rendszerességgel, valamint szükség esetén intézmények közötti esetmegbeszélőket is kezdeményezünk. Rendszeresen tartunk a növendékekkel közvetlenül foglalkozók számára team üléseket, egy-egy feladat megoldására munkacsoportokat szervezünk. Célunk, hogy az együtt dolgozó munkatársak ismerjék egymás véleményét, szakmai elképzeléseit valamint teret adjunk a munkatársainknak, hogy saját ötleteiket, programterveiket megvalósítsák.

Az Intézet belüli képzések: célja, hogy munkatársaink ismerjék naprakészen a törvényi szabályozást, a szakmai módszertani ajánlásokat, valamint segítse az újonnan érkező kollégák beilleszkedését az intézet egészébe. A belső képzéseket esetenként meghívott előadók vagy az Intézet munkatársai tartják.

A továbbképzési kötelezettség teljesítése: A továbbképzések tervezettek, ami magában foglalja a továbbképzési időszak teljes idejére vonatkozó tervezést, az éves tervezést és a személyre szabott tervezést, ami az intézet szakmai fejlesztésének irányával van összhangban, de szintén költségvetési források és munkaerő kapacitás függvénye.

A továbbképzések személyre szabott tervezésénél figyelembe vesszük a munkatárs motivációját, a továbbképzési kínálatot és a javítóintézet szakmai működésének jellemzőit.

Ezeket a pedagógiai tevékenység minőségét meghatározó szolgáltatásokat rendkívül fontosnak tartjuk, azonban anyagi nehézségek miatt nem mindig tudjuk zökkenőmentesen megoldani. A továbbképzések tervezettek, ezek egy részét is pályázati forrásból biztosítjuk.

Alapvetően az ingyenes és jól hasznosítható képzéseket, a Schlahta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet közreműködésével, a szociális- és gyermekvédelmi rendszer továbbképzési programjain keresztül valósítjuk meg.

A továbbképzési rendszer alapjai a szociális továbbképzési rendszer és a pedagógus életpálya modell.

16. Antidiszkriminációs, antirasszista képzés

Alapvetésünk, hogy az intézményben olyan munkatársakat alkalmazunk, akik elutasítják a diszkrimináció és a rasszizmus minden típusát és megnyilvánulási formáját, illetve célunk, hogy ez a munkatársakban tudatosan működjön és szükség szerint különböző képzések során erősödjön.

Álláspontunk szerint ezen megnyilvánulási formák elutasítása és az antidiszkriminációs és antirasszizmust erősítő képzések nem csak a munkatársak számára, hanem a növendékek számára is szükségesek.

A különböző társadalmi csoportokat érő diszkriminatív megnyilvánulások ugyanazokra a sémákra alapozódnak, azaz arra, hogy valamilyen cselekménytípussal, viselkedésmintákkal azonosítják a csoport minden tagját, illetve ugyanarra az induktív logikára épülnek, vagyis egyedi jellemvonásokból és cselekedetekből összeállítanak egy az adott komplexitásában nem létező személyiségprofil, majd erre a profilra indukálják a csoport minden tagjára vonatkozható jellemvonásokat.

A diszkriminatív vélemények, álláspontok, attitűdök, elsősorban informális és nem formális tanulási módokon jönnek létre, alakulnak ki.

A képzés célja, hogy a résztvevők részére információt nyújtson a diszkrimináció és esélyegyenlőség témaköréhez kapcsolódó főbb fogalmakról, illetve érzékenyítse őket a kirekesztettségéből és a kisebbségi létből eredő társadalmi hátrányok tekintetében.

Képzés célja, hogy a munkatársak megismerkedjenek a társadalmi integráció fogalmával, célkitűzéseivel, előnyeivel, hátrányaival, valamint intézményrendszerével, a kirekesztett társadalmi csoportokkal, azok speciális szükségleteivel. Legyenek ismereteik a társadalmi integrációról, előnyeiről, hátrányairól, integrációs jelenségekről a társadalomban, másságról, kisebbség fogalmáról, az esélyegyenlőségről, egyenlő bánásmód fogalmáról, kapcsolódási pontjairól a társadalmi integrációval.

Fontos, hogy a munkatársak megismerjék a sztereotípiák, előítélet kialakulásának mechanizmusait, a kapcsolódó szociálpszichológiai fogalmakat, tudatosítsák saját előítéleteiket, illetve azt, hogyan tudják azokat csökkenteni, hogyan tudnak munkájuk során tudatosabban működni.

17. Panaszjog a javítóintézeti nevelési egységben

A javítóintézeti nevelésre ítélték és a letartóztatásra befogadottak csoportjaiban élő növendékek az ellátást érintő kifogások orvoslása érdekében a gyermeki jogok sérelme, továbbá az intézmény dolgozói kötelezettségzegése esetén az általános igazgató-helyettesnél, mint a szakmai egység vezetőjénél szóbeli panasszal élhetnek folyamatosan az ellátás során, illetve a hetenkénti fogadóórán. Az általános igazgató-helyettes köteles a panaszt kivizsgálni. A vizsgálat eredményéről a növendéket írásban értesíti, aki az intézet igazgatójánál jogorvoslattal élhet. A felmerülő problémák rendezése érdekében heti rendszerességgel a vezetőknek fogadóórát kell tartani.

Ezen túlmenően a növendékek a fogvatartással kapcsolatos sérelmeiket a törvényességi felügyeletet gyakorló szerv – Fővárosi Főügyészség – képviselőjénél, illetve a fenntartói és szakmai felügyelet ellátó Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóságnál, illetve a Intézet Igazgatójánál is jelezhetik írásban. A panaszjogot az igazgatói fogadóórán, illetve az ügyész-ségi ellenőrzések során is lehet érvényesíteni. A panaszjog érvényesítésére a növendékek és törvényes képviselőik részére az ebédlőben, mely a szülői kapcsolattartás színhelye is egyben a két felügyelő szerv részére külön panaszláda került kihelyezésre. A panaszládákat az ügyészség, illetve a vezetőség kétheti rendszerességgel ellenőrzi.

18. Az Intézmény kapcsolatrendszere

Az Intézmény feladatellátásához kötődően két nagyobb szakmai terület – a gyermekvédelem és az igazságszolgáltatás – metszéspontjában dolgozik, működésében, célkitűzéseiben, szabályrendszerében ötvözve a különböző elvárásokat. A javítóintézet a gyermekvédelmi rendszer részét képezi, a Gyvt. 2015. január 1-jétől hatályos állapota szerint, már önálló fejezetként is megjelenik a szabályozásban, illetve szintén ettől az időponttól nevesítve a gyermekvédelmi észlelő és jelzőrendszer egyik tagja. A javítóintézetek működésük során, a büntető igazságszolgáltatás keretein belül meghatározott döntések, szankciók végrehajtási intézményét jelentik, mely során az igazságszolgáltatásban meghatározó jogszabályok mentén látják el feladataikat.

A fent meghatározott összetett feladatellátás megkívánja, hogy az Intézet legszorosabban együttműködjön a gyermekvédelem és a büntető igazságszolgáltatás intézményrendszerével is.

Feladataink ellátása érdekében folyamatos a kapcsolat az alapító és irányító Emberi Erőforrások Minisztériumával, annak Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztályával, a fenntartásért, illetve a szakmai felügyeletért felelős Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatósággal, ezen belül kiemelten a Szakmai Intézmény Irányítási Főosztállyal, illetve a pénzügyi gazdálkodásért felelős szervezeti egységekkel.

Rendszeres, a jogszabályi előírások szerinti kéthetenkénti felügyeleti kapcsolat van az Intézet működése felett törvényességi felügyeletet gyakorló Fővárosi Főügyészség Büntetés-végrehajtási Törvényességi Felügyeleti és Jogvédelmi Osztályával, illetve ennek felettes szervvel, a Legfőbb Ügyészség Büntetés-végrehajtási Törvényességi Felügyeleti és Jogvédelmi Önálló Osztályával.

Az Intézmény jogszerű működésének biztosításában jelen vannak az ezzel megbízott intézmények, így különösen az Állampolgári Jogok Biztosának Hivatala, a Népegészségügyi Szolgálat.

A közös célok és a szakmai munka fejlesztése érdekében szoros a kapcsolat a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság közvetlen felügyelete alatt működő javítóintézetekkel és központi speciális gyermekotthonokkal. Ennek keretei az igazgatói munkaközösség, illetve azok a rendezvények amelyek a hosszú évek alatt kiérlelődött hagyományok mentén erősítik a szakmai közösséget a hasonló profillal dolgozó intézmények között, ezek többek között a Ferenczi György Tudományos Napok, Országos Szavaló Verseny, Országos Műveltségi Vetélkedő, az egyes intézmények által szervezett és a többi intézmény számára nyitott rendezvények, amelyekből a Rákospalotai Javítóintézete és Központi Speciális Gyermekotthona a minden júniusában megrendezésre kerülő Roma Napra várja a vendégeket.

A gyermekvédelem szorosan hasonló céllal működő intézményei mellett, kölcsönösen jelen vagyunk a szakellátás intézményei által szervezett programokon, sokszor közös rendezvények, pályázatok fűzik szorosabbá a szakmai munkát.

A mindennapi munkánk segítése, valamint a növendékek jövőjének rendezése céljából napi kapcsolatot tartunk fenn a fiatalok gyermekvédelmi gyámjaival, a gyámhivatalokkal, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatokkal, családgondozókkal, oktatási intézményekkel, az alapellátást biztosító szociális és gyermekjóléti intézményekkel, valamint azokkal a szakemberekkel, akik a bekerülését megelőző időszakban ismerték a fiatalt, illetve az elbocsátást követően a fiatal életét, életvitelét segíthetik.

Igénybe vesszük mindazon intézmények segítségét, amelyek a családok támogatásában, a családnak a fiatal fogadására való felkészítésében részt tud venni.

Meghatározó a kapcsolat az igazságszolgáltatás intézményrendszerével, így a rendőrségekkel, az ügyészséggel, bírósággal, pártfogó felügyelői szolgálattal.

A különböző intézményekkel való kapcsolat többirányú, így különösen az Intézmény:

- szakmai működésének irányítása, az ehhez szükséges fenntartás biztosítása
- a szakmai működésének ellenőrzése
- a jogszerű működésének ellenőrzése
- szakmai célkitűzések közös tervezése, a feladatok és az ehhez szükséges háttér tervezése
- szakmai feladatnak ellátásában, különösen a növendékek mindennapi ügyeiben való közreműködés,
- a szakmai feladatok jó színvonalú ellátása, a munkatársak szakmai fejlődése érdekében közös rendezvényekben, programokban, pályázatokban kölcsönös együttműködés.

19. Értekezletek, szakmai fórumok:

Az Intézmény belső kommunikációja, a belső megbeszélések, szakmai fórumok, értekezletek rendje

A növendékekhez a különböző napszakban és munkakörben beosztott munkatársak közötti, mindennapi információcsere lehetőségét a napirendbe épített reggeli, déli és esti átadás biztosítja. Ezek közül a reggeli és az esti átadás a csoportokban zajlik, reggel az éjszakás gyermekfelügyelő és a délelőtti oktatást, képzést biztosító munkatársak között, illetve este a nevelők és az éjszakás gyermekfelügyelők között. Reggel a növendékeknek és a munkatársaknak együttesen tartott vezetői eligazítás segíti a délelőtti feladatellátás megkezdését. Délben van lehetőség a teljes növendéki, oktatói, nevelői kör és a vezetőség részvételével nem csak az átadásra, hanem a délelőtti oktatásban való részvétel értékelésére, a programok ismertetésére, stb.

Ezek a fórumok biztosítják a napi történések, credmények és problémák átadását a következő szolgálatoknak.

Szakmai teamek, esetmegbeszélő csoportok

A teamek és az esetmegbeszélő csoportok az Intézetben folyó három különböző típusú szakmai részterület szerint szerveződnek, 4 hetes ciklusban, szerdai napokon.

- 1.) Intézeti Tanács ülés (teljes résztvevői körrel)
- 2.) Speciális Gyermekotthon munkatársi team
- 3.) Letartóztatott növendékekkel foglalkozó munkatársi team
- 4.) Javítóintézeti neveltekkel foglalkozó munkatársi team
- 5.) Anya-gyermek részleg team

Intézeti Tanács (Gyakoriság: havonta, kivéve július-augusztus)

részvevők: igazgató, otthonvezető, igazgató-helyettes, nevelők, nappalos, gyermekfelügyelők, növendékügyi előadó, utógondozó, pszichológus, gyógypedagógus, képzési koordinátor, rendészeti koordinátor, egészségügyi szolgálat

Teamek részlegenként – a javítóintézeti neveltekkel, letartóztatottakkal, speciális gyermekotthoni gondozottakkal foglalkozók részére, gyakoriság: havonta, kivéve június-július-augusztus
részvevők: igazgató, otthonvezető, igazgató-helyettes, képzési koordinátor, nevelők, nappalos, gyermekfelügyelők, növendékügyi előadó, utógondozó, pszichológus, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógusok, oktató-nevelők

Team – az éjszakás gyermekfelügyelők részére, gyakoriság: félévente

Oktatási, képzési egység teamjei, a.) Évnyitó, évzáró team, gyakoriság: évente (szeptember, június)

b.) Team a fejlesztő pedagógusok (vizsgára felkészítő egyben a délelőtti teljes felügyeletet biztosító munkatársak) számára, gyakoriság: kéthetente keddenként (kivéve: június, július, augusztus)

Team – a rendészeti munkatársak számára, gyakoriság: félévente

Az egy csoporthoz tartozó nevelők, nappalos és éjszakás gyermekfelügyelők, pszichológusok, növendékügyi munkatársak, időszakosan, de legalább félévente (szeptember, február) tartanak ún. **csoporthoz tartozó megbeszélést**. Ennek keretében értékelik a növendékek magatartását, tanulását, munkavégzését, a lehetséges fejlesztési irányokat. A csoportmegbeszélések az információátadást, a munka minőségi támogatását és az egységes szemlélet kialakítását segítik. Az Intézet munkatársai számára az igazgató egy alkalommal **összmunkatársi értekezletet** tart. Heti egy alkalommal van **vezetői megbeszélés**, amelyen az Intézet vezetősége vesz részt, amelyet az Intézet igazgatója vezetett. Minden hónapban két alkalommal a vezetői értekezlet kibővített meghívotti körrel kerül megtartásra, melynek résztvevői a vezetők mellett a koordinátorok és témában meghívott előadók vesznek részt.

A vezetői értekezlet és a team ülések szerepe, funkciói:

- Információáramlás biztosítása
- Közös információs bázis megteremtése
- Közös szakmai értékek, normák, célok kialakítása
- Szakmai „standard” kidolgozása, megerősítése
- Felelősségi körök tisztázása
- Egyéni, munkaköri kompetenciák egyeztetése
- Szerepek tisztázása, megerősítése
- Kontroll, vezetői szupervízió biztosítása
- Döntés előkészítés, döntéshozatal

A team működése, feladatai

- Döntés előkészítő
- Esetmegbeszélő, szupervíziós
- Információközlő és gyűjtő fóruma

20. Zárórendelkezések:

A nevelőtestület a Rákospalotai Javítóintézet és Központi Speciális Gyermekotthon Javítóintézeti Nevelési Egységének szakmai programját megismerte, tartalmát megvitatta, a dokumentumot elfogadta.

Budapest, 2023. június 1.

Tresskán Júlia

javítóintézeti otthonvezető

Budapest, 2023. június 1.

Szim András
igazgató

Jóváhagyási záradék:

A Gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. tv. 104. §. és a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzata szerint – fenntartói feladat- és jogkörömben eljárva – a Szakmai Programot jóváhagyom:

Budapest, 2023. június 2. 3. „ „ „

Sidlovics Ferenc
főosztályvezető

Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság
Gyermekvédelmi Intézményirányítási Főosztály